

січень • 2015

№01 (171)

УКРАЇНИ

ВІСЬКО

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

НАША СИЛА –
віра у перемогу,
НАША БРОНЯ –
довіра народу!

Міністр оборони України генерал-полковник СТЕПАН ПОЛТОРАК:

«Закликаю всіх до чіткої організації із забезпечення питань мобілізації! Ця робота має бути скоординованою та добре підготовленою. Наше найголовніше завдання – вчасно забезпечити відмобілізованих речовим майном, харчуванням, зброєю, добре їх навчити військовій справі».

Зміст

УКРАЇНА ПОНАД УСЕ..... 2

В ЗОНІ АТО

Історія від кіборга 4

НА ПЕРЕДОВІЙ

Ворота в Піски – «Республіка Міст»..... 6

Як «Ведмідь» уполював мисливця-диверсанта..... 8

ДЕБАЛЬЦІВСЬКИЙ ПЛАЦДАРМ 101-ша здобуває славу в бою..... 10

РЕПОРТАЖ З КОЛІС

«Ми – дуля терористам!» 14

СОЛДАТСКА ДОБЛЕСТЬ

«Ведмедики» на лінії вогню..... 16

ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ВІЙСЬКА

Захист для захисників 20

ВИБІР СПРАВЖНЬОГО ЧОЛОВІКА

Солдат із кінокамерою..... 24

ЄДНІСТЬ АРМІЇ ТА НАРОДУ

Анатолій – «східний» 28

ВСЕ ДЛЯ ПЕРЕМОГИ

«Смаколики» для хлопців від Анастасії 32

ПРОФЕСІОНАЛИ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ

Сили спеціальних операцій – вимога часу 34

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Аташе з питань оборони Латвійської Республіки підполковник З. Балодіс «Латвія готова поділитися досвідом реалізації реформ в оборонному секторі» 38

КРИЗЬ СТОЛІТТЯ

Звідки пішла Новоросія? 42

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

Російська влада тримається на багнетах 46

ВОРОГА НА КПИНИ

«Бий колорада!» 50

МОВНИЙ ЛІКБЕЗ

Пан товаришу не друг? 54

КАТАРСЬКІ ПЕРЕГОНИ

Бронза, яку поцупила буря..... 56

ІСТОРІЯ НАГОРОД УКРАЇНИ

Нагороди для героїв..... 60

ГЕРОЇ УКРАЇНИ

Крути: історія української нескореності..... 62

СОЛДАТ ІЗ КІНОКАМЕРОЮ

«БИЙ КОЛОРАДА!»

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник: Міністерство оборони України
Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;
Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2015
Підписано до друку: 26.01.2015 р.
Наклад: 2 115
Віддруковано ТОВ «Інтер Прінт 1»

Передплатний індекс:
74101
Передплату можна
оформити в усіх
поштових відділеннях
зв'язку
Свідцтво про
державну реєстрацію:
КВ № 827 від
12.07.1994 р.
Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

Заступник головного редактора:
Андрій МИРОНЧУК.
Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.
Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО, Руслан ТКАЧУК,
Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.
Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ, Юрій КУЗНЕЦОВ.
Кореспонденти: Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЄВА, Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливі лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

УКРАЇНА ПОНАД УСЕ

Вибухи в Одесі та Харкові, розстріл автобуса під Волновахою та тролейбуса у Донецьку, нещодавнє поливання з «Градів» житлових кварталів у Маріуполі... Проросійські терористи вже не намагаються приховати свої злочини, а навіть нахабно зізнаються у скоєному. Тому це вже не просто війна. Це – боротьба за Україну. За нас з вами, за наших дітей і наше майбутнє. Тому маємо вистояти. І ми це обов'язково зробимо!

Четверта хвиля часткової мобілізації, що розпочалася на виконання Указу Президента України, як і очікувалося, супроводжується черговим пожвавленням інформаційної війни з боку Російської Федерації. Аби посіяти паніку та створити хаос в українському суспільстві, її пропагандистська машина під керівництвом спецслужб вкотре намагається переконати нас з вами у меншовартості та безпорадності, у тому, що Революція гідності, а також нинішня боротьба за територіальну цілісність України нічого не варті.

Цю стратегію російська влада використовувала скрізь, де розпалювала війну та конфлікти. Міняла-

ся лише назва країни, інструменти залишалися тими ж. Не змінилися ці підходи й у відношенні до України: північний сусід аж ніяк не хоче бачити нас з вами успішними та процвітаючими.

Інша річ, коли людина вірить у свою правоту та впевнено прямує до мети. Саме таких людей бояться вороги. Саме такі люди – наші бійці-«кіборги» в донецькому аеропорту довели, що українська нація – незламна. І залишиться такою доти, доки ми єдині у своїх думках і діях.

Пригадаймо історію нашого державотворення. Зокрема період, коли Перша світова війна, розпад Австро-Угорської та Російської імперій по-

слабили вплив імперських режимів на етнічних українців. Тоді, у 1917-1920 роках, в Україні народжувалося нове суспільне життя. Прагнення наших співгромадян мати власну країну переважало будь-які інші передумови.

Однак саме тоді маємо і перший гіркий досвід, коли, відмовившись від армії, молода українська держава втратила суверенітет. Наслідки цих подій сповна відчували на собі наступні покоління українців, ставши розмінною монетою в політичних «ігрищах» радянського керівництва. Їм влаштовували голодомори, катували в концтаборах, калічили та вбивали в ГУЛАГу... Давайте відповімо собі щиро: чи бажаємо схожого розвитку подій сьогодні? Навряд чи. Тим паче, що для оптимізму є чимало передумов. По-перше, ми вже маємо досвід проведення і мобілізації й антитерористичної операції. Призов відбувається максимально чесно та прозоро. Велика кількість громадських рухів та організацій слідкують за цим процесом, тож є впевненість, що до лав українського війська потраплять ті, кому належить, попри знайомства, чини та ранги.

Під час нещодавньої наради з керівниками органів військового управління Міністр оборони України генерал-полковник Степан Полторак поставив завдання якнайшвидше усунути недоліки, виявлені під час мобілізації минулої річ.

– Головне завдання для кожного з вас – якісний відбір кандидатів. Не можна бездумно всіх без розбору залучати до служби. У першу чергу необхідно відмобілізувати всіх бажаючих, добровольців, людей із бойовим досвідом, тих, хто має відповідні військові спеціальності, – наголосив очільник військового відомства.

По-друге, ми стали свідками того, як українська армія за останній рік продемонструвала неабиякі успіхи в бажанні якнайшвидше встати з колін. Звісно, процеси починалися нелегко. Адже всі минулі роки наше військо просто нищили бездумними скороченнями та хронічним недофінансуванням. Нині картина змінилася. До армії поступово надходять екіпірування, техніка й озброєння, відремонтовані чи виготовлені підприємствами вітчизняного оборонно-промислового

комплексу. Нинішнього року ці процеси лише нарощуватимуться.

Звісно, всі проблеми ще не усунуті. Але сьогодні гріх жалітися на наших бійців. В антитерористичній операції на Сході України вони демонструють найвиразнішу рису, яка не надто властива військовослужбовцям багатьох інших держав. Це щире бажання захищати рідну землю не за страх чи гроші, а з любові до неї. Армія з такими воїнами – непереможна!

По-третє, нині українське військо отримує достатню фінансову підтримку. Так, цього річним бюджетом України на його потреби закладено фінансування в сумі 44,6 млрд грн. Із них 4,4 млрд грн надійдуть за державними гарантіями. На розвиток озброєння передбачено 14 млрд грн (у 3,6 раза більше, ніж торік), на підготовку Збройних Сил України – майже 2 млрд грн (в 1,7 раза), на утримання Збройних Сил – 27,7 млрд грн (в 1,3 раза).

Надії на перемогу додає те, що в Україні стрімко змінюється суспільство, виводячи на перший план не корупцію й хабарництво, а благочинність, самопожертву та патріотизм. Один із прикладів цього – потужний волонтерський рух. Можна навіть посперечатися: по той бік кордону, напевне, не можуть дочекатися, коли ж вичерпаються можливості й сили українських доброчинців. Нехай чекають.

Тим часом ми є свідками того, як на Донбасі активізувався український партизанський рух. До нього увійшло чимало місцевих патріотів. Їхню свідомість і здатність реально оцінювати події російська пропагандистська машина, на щастя, не спотворила. Тож і вони роблять свій внесок у справу звільнення України від російсько-терористичних військ. Під

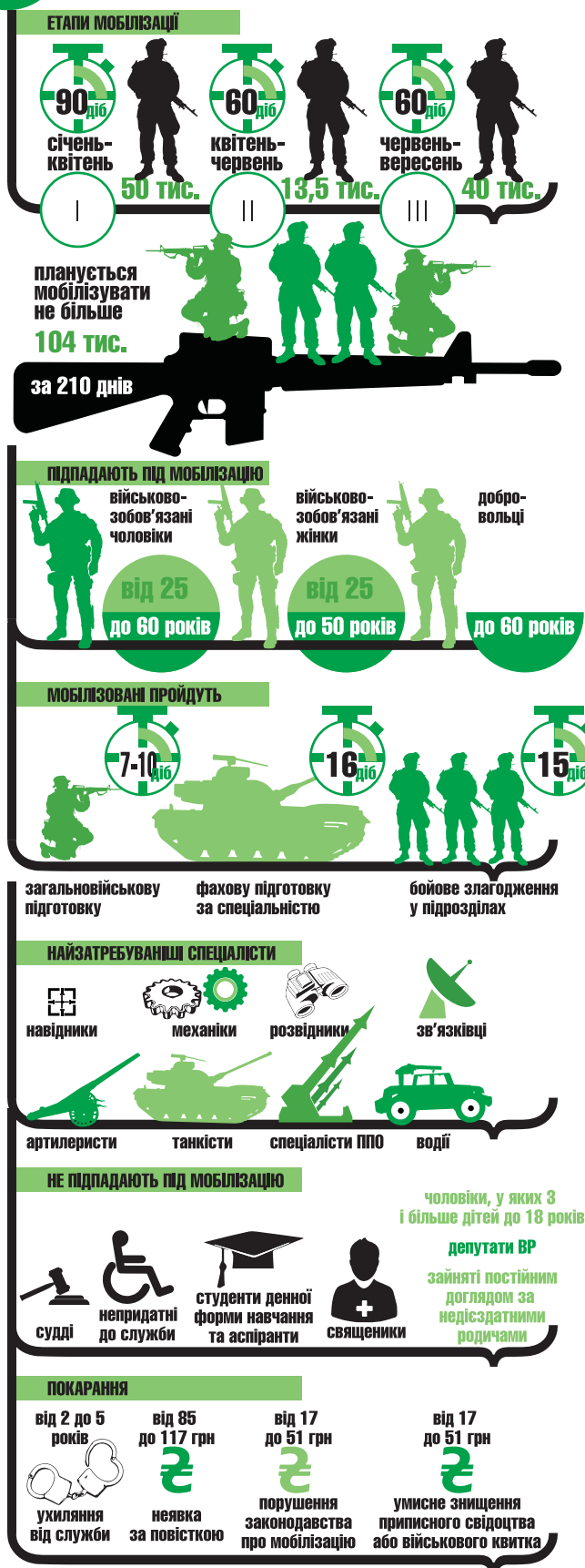

їхній приціл час від часу потрапляють досить унікальні «кадри», прислані до нас з Росії. Такі, приміром, як спеціалісти радіотехніки, розвідники, шпигуни, диверсанти.

Отже, у своєму прагненні захистити Україну ми не повинні мати ніяких сумнівів. І в жодному разі не «вестися» на вибрики російських пропагандистів. Адже на будь-яке позитивне посилання вони вигадують кільканадцять негативних. Якщо зрозуміємо це – здобудемо ще одну маленьку перемогу. Якщо піддамося – чобіт ворога загрюкає і біля нашої хати. Маємо діяти так, щоб цього не сталося. Рідну землю боронитимемо всім миром і лише згуртувавшись. Слава Україні!

Колектив редакції «Військо України»

4 ХВИЛЯ мобілізації

Донецький аеропорт став символ мужності, стійкості та професійності української армії. Кращі штурмові підрозділи Росії обламали зуби об цю твердиню, сотні своїх солдат поклали, а українських бійців не перемогли. «Я не знаю, хто там сидить, але це не люди — це кіборги!» — прозвучало в одній із перехоплених телефонних розмов двох бойовиків.

ІСТОРІЯ ВІД КІБОРГА

Серед тих, хто доводив найманців до сказу, — десантник Сергій з позивним «Танас». Родом він з Мелітополя. Перед армією здобув професію кухаря. У 2002 році пішов служити до однієї з елітних частин Збройних Сил України. Вважав, що й у війську працюватиме за

фахом, але в армії помітили лідерські здібності хлопця, тож призначили його командиром відділення.

Протягом служби Сергій неодноразово брав участь у миротворчих місіях в Іраку, Ліберії та Косові. Під час перебування у Косові командування сектору двічі відзначило його почесним званням «кращий сержант».

Від початку російської агресії «Танас» із побратимами знаходилися на передовій. Охороняли блокпости й аеродроми, супроводжували колони. Пізніше довелося навіть пробиватися з оточення. Коли частина перебазувалась у Донецьку область, підрозділ Сергія отримав завдання висунутись до аеропорту. Здогадуючись про чергову ротацию «кіборгів», бойовики щільно накривали артилерійськими обстрілами підходи до нього. На якусь мить вибухи та стрілянина вщухли. Як з'ясувалось пізніше, найманці перезаряджали зброю та змінювали позиції. Скориставшись цим, наші вояки на максимальній швидкості помчали до місця призначення. Їхати довелося із вимкнутими освітлювальними приборами, аби не виявити себе. Користуючись тепловізором, Сергій орієнтував свого водія. Будь-яка по-

За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність Військовій присязі і незламність духу нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

*Я не знаю, хто там сидить,
але це не люди - це кіборги!*

Із телефонної розмови
двох бойовиків

Від початку російської агресії «Танас» із побратимами знаходилися на передовій. Охороняв блокпости й аеродроми, супроводжував колони.

милка могла вартувати життя усіх, хто знаходився у відсіку бойової машини. На щастя, усе минулося.

Коли хлопці дісталися нового терміналу, почали швидко розвантажувати речі, які знаходилися на броні, ворог відкрив вогонь знову. Зав'язався бій. Наші бійці впали на землю та почали чекати.

— В аеропорту існує залізне правило: без команди не діяти. Тож в очікуванні наказу в лежачому положенні ми провели кілька годин. Було холодно. На нас лилося зі зруйнованої каналізації. Але зрушити з місця ми не мали права. Згодом бій припинився. Отримавши дозвіл, миттєво перемістилися до старого терміналу. Так розпочався наш перший день у донецькому аеропорту, — згадує «Танас».

А далі - пішло-поїхало. По 8-10 боїв щодня. Вогневі контакти тривали від 20 хвилин до 2 годин. Потім долучалася артилерія. Кілька годин затишшя — і все повторювалося. Протягом одинадцяти діб перебування в аеропорту Сергію вдалося поїсти лише п'ять разів. Уночі, наприклад, не те що вогонь розпалювати, навіть з автомата намагалися не стріляти, аби не видати позицію. Холод та адреналін були замість кави, адже стимулювали та бадьорили бійців.

Одного дня у Сергія з'явилося погане передчуття. Тиша, що панувала в аеропорту, гнітила. Терористи не зробили жодного пострілу. Стало зрозуміло: ніч буде «спекотною». І дійсно якоїсь миті почався артиле-

рійський обстріл, після чого близько 21-ї години найманці відкрили щільний вогонь по позиції «Танаса». Його група прикривала вхід на перший поверх старого терміналу. Імовірно, сепаратисти намагалися подавити вогневу точку Сергія, аби потрапити на другий поверх. Зав'язався жорстокий бій.

— Через невеличкий отвір у вікні я спостерігав за входом. Виглянувши з тепловізором, відчув сильний удар у голову. В очах потемніло, — згадує Сергій.

Намагаючись встати, «Танас» не розумів, що відбувається. У носі відчувався запах крові. Намацавши пальцями каску, збагнув, що вона пробита. Рука автоматично смикнулась до лоба. Отже, куля не влучила в голову. Наступної миті до Сергія підповз його товариш: «Як ти себе почуваєш?» «Усе ОК! Працюємо», — відповів той. Через 20 хвилин атака скінчилася. Того дня «кіборги» дали доброго прочухана окупантам, укотре підтвердивши, що їх марно так називають.

Ще дві доби куля снайпера знаходилася в шоломі Сергія. Усе не доходило руки витягнути такий «привіт» від ворога. Лише згодом з'ясувалося, що сепарський дуєт снайперів протягом двох діб відпрацьовував вогневу позицію «Танаса» з готелю. Зрештою їх знищили. А Сергій пам'ятатиме про кулю та шолом, який врятував йому життя. Воїн упевнений, як би там не було, а перемога все одно буде за нами!

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

ВОРОТА В ПІСКИ – «РЕСПУБЛІКА МІСТ»

**Коли їхав у Піски, колеги-журналісти попередили:
«Перед містечком є блокпост під назвою
«Республіка Міст». Там — грубіяни і самоуправці
рідкісні!»**

Товариші по цеху з СТБ внутрішньо готувалися до цієї зустрічі. Мені здалося це дуже цікавим, адже супроводжував представників далеко не одного телеканалу і чув від них різне. Отже, коли нас зупинили біля мосту, вийшов з машини і представився: «Прес-центр АТО». У відповідь: «А документи цей «Прес-центр АТО» має?» Хлопці виявилися дуже допитливими й активними. Вже за 2 хвилини нашу автівку взяли в кільце. Ні, я не злякався, я тихо радів – від такого «теплого» прийому стало зрозуміло: тут і миша не проскочить. За хвилину підійшов «президент» «Республіки Міст» Валентин. По-господарськи, чинно, без зайвих слів і метушні, без зброї чоловік у всьому розібрався. При цьому був у доброму гуморі і навіть жартував, від чого в усіх нас потеплішало на серці. Поруч стояв «республіканець» Тарас («Амстердам»). До речі, назустріч нам він вийшов першим, після чого не покидав нашу делегацію ні на мить.

У мості, під яким знаходиться блокпост, я побачив величезну дірку – влучив артилерійський снаряд. Як нам розповіли, були і 300-ті... Інший снаряд вцілє спалив газельку «республіканців». Її відтягнули подалі і тепер використовують як прикриття. Обстріли зі стрілецької зброї з боку Пісків, як кажуть оборонці «Республіки Міст», відбуваються майже щодня. Почувши це, дивуюся: «У зведеннях про вас нічого не бачив». Сміються: «А ми й не доповідаємо...» Цікавлюся: «А з якої ви бригади?» У відповідь: «Батальйон «Дніпро-1»». Одразу приходить розуміння, чому пароллю тут довіри мало. Підходимо до

штабу. Тут якраз зустрічають волонтерів з Краматорська.

Лілія та Олена, веселі дівчата з фонду «За єдність нації», розповідають, що в «Республіці Міст» уперше, але зустріли їх тут, як рідних. Мій мозок не міг не прореагувати: «Треба ж! Хоч комусь пощастило!»

Волонтерки привезли новорічні подарунки, продукти харчування та малюнки від дітлахів. І де поділася та суворість блокпостівців? Хлопці навіть не намагалися приховати задоволення, адже тепер для свят у них є все необхідне.

Що стосується необхідного і довгоочікуваного, то до офіцера запасу Сергія («Седого»), який родом з Краматорська, разом з волонтерами прийшла дружина. Обнімає його ніжно, видно, сильно скучила. Потиснувши мені руку, він знімає балаклаву, і я бачу: волосся у бійця – геть усе сиве. Так ось чому «Седой». Розговорившись, переходимо з ним на одкровення. Він розповідає, що хлопці тут виконують свої обов'язки не за статутом (але й не всупереч йому), не по букві, а по духу.

У цей час тележурналіст з СТБ Борис з ентузіазмом спілкується з бійцями. Вони вітають рідних з Новим роком і Різдвом Христовим, передають привіти. А дехто й мітить у Путіна: «Чекайте, Володимире Володимировичу, нас у гості!»

Фотографую бійців – Андрія («Баракуду») і Ткача («Василя Васильовича»). Вони, як і всі у «Республіці», добровольці. Їх чекають удома рідні, чекає вся Україна – їм є за кого і за що стояти. Тож на перемогу вони налаштовані серйозно.

До мене підходить статний Олександр («Ніндзя») з Дніпропет-

ровська і відразу ошелешує проханням: «Хочу одружитися, знайдіть мені наречену!» Навколо всі хапаються за животи, регочуть, а я дивлюся в його очі і бачу: хлопець не жартує. Тож і я жартувати не став – чомусь же його прозвали «Ніндзєю». А що, думаю, непогана тема перед Новим роком. Запрошую його підійти до надпису на бетонних блоках – «Республіка Міст», аби сфотографувати. Турбується, щоб вийшло добре. Жаль, що курточка не камуфляжна, а так – жених завидний!

Побратими наперебій починають презентувати друга: «Спортсмен. Українець. Красень. Захоплюється історією та музикою. А ще любить гонки і красиві автівки». Сам хлопець зізнається, що мріє про родину та двох дітей: дівчинку та хлопчика. Дав телефон:

(063) 454 1414. Дівчата, телефонуйте!

На завершення візиту підходжу до „президента”. Відбувається урочиста церемонія прощання: тиснемо один одному руки. Дякую за гостинність. Розчулений такою увагою, «високопосадовець» дозволяє мені сфотографуватися у своєму кріслі. Я своєю чергою, розчулююсь такою честю. Дякую. Не кожного дня „президент” пропонує мені своє крісло. «Сідальце» виявилося і справді знатним: гарне, з натурального дерева, різьблене. Тарас («Амстердам»), який ні на секунду не відставав від мене, сповістив, що цю «меблю» привезли з дачі головного обласного міліціонера, сепаратиста. Це трішки збентежило, але... Фото все одно не вийшло. Дівчата кнопку не дотиснули. То й на краще!

На прощання „президент” на снігу малює карту, як не потрапити в Пісках до сепарів. Тут до них 2-3 км, а на першому перехресті – уже 200-300 метрів. Поїхали. У машині запанувала тиша. Попереду хтось перебіг дорогу з автоматом. Пролунала автоматична черга. «Чи правильно їдемо? – турбується водій Анатолій. – А якщо потрапимо до сепарів?» Він, як і я, тут уперше. Відповідаю: «Будемо відстрілюватися!» Дивлюся з надією на свій службовий АПС...

Попереду по периметру на перехресті – жовто-сині прапори. Це сигнал, про який попереджав президент «Республіки Міст». Отже, слід звертати ліворуч. Повертаємо. За 100 метрів – група озброєних без знаків розпізнавання. Виймаю пістолет з кобури і досилаю патрон у патронник. Нехай буде... Про всяк випадок... А, може, пронесе... Дай, Боже... Напруження в

салоні зашкалює. Тиша є неймовірною. Чомусь згадався друг, який колись задав мені дуже дивне запитання: «Ти чув, як говорять очі?» Здається, зараз я його зрозумів: дивлячись у великі та виразні очі сидячих поряд, здається, я відчув, про що вони говорять. А машина майже наблизилася впритул. Не їхати далі вже не можна. Якщо це сепаратисти, вальнуть з РПК. Отже, надія лише на те, що це все ж таки наші. Під'їжджаємо ближче. Я опускаю скло в дверях і чую: «Слава Україні!» З неймовірною радістю відповідаю: «Героям слава!»

...Зранку тут відбили напад диверсійної групи. По гарячих слідах знаходжу героїв бою. Ще жодного разу не довелося розчаровуватися в наших хлопцях. Чергова історія – лише підтвердження цього.

Руслан ТКАЧУК

ЯК «ВЕДМІДЬ» УПОЛЮВАВ

— Тихо, тихо, — почув зловісний шепіт вартовий Роман «Ведмідь» і одразу побачив спрямований у груди ствол. А у найближчій хаті відпочивають бойові побратими...

Роман, командир механізованого відділення, рішення прийняв миттєво: вдаривши по ворожому стволу, він вступив у рукопашний двобій зі здоровенним чоловіком, який, вочевидь, мав на меті спрацювати «по-тихому».

Український сержант виявився не зі слабого десятку: заваливши диверсанта, кинув його вниз на сходи в бліндаж. За мить той піднявся з оголеним ножом. Проте Роман уже встиг оповістити своїх товаришів про небезпеку. Засвістіли кулі. Тиша порушена, а з нею і плани ворога. Зрозумівши це, нападник заходився тікати: грамотно, перебіжками, ховаючись за будівлями та деревами.

А селище Піски вже вкотре прокидалося з боєм. Окрім бійців 93-ї бригади, тут стоять батальйони «Дніпро-1», ОУН, «Правий сектор», ТУК. Диверсант вийшов на бійців «Дніпра-1», як загнаний вовк. Відстрілювався з автомата, а забігши за ріг будинку, кинув гранату.

— Боець з 93-ї крикнув мені, що це — чужий, тож я взяв його на мушку. Противник помітив мене, та вже нічого зробити не міг, — згадує Ігор Шмель із «Дніпра-1». — Я стріляю влучно, отож за мить ворог уже лежав і корчився від болю. До схованки йому залишалося

якихось півтора метри...

У тому вранішньому бою загинуло троє наших бійців і троє диверсантів. Четвертого, який натрапив на «Ведмеда», узяти в полон. Зараз він дає цінні показання.

— По російських каналах вихваляються, що їхні воїни-професіонали, однак ми їх не боїмося, — каже Роман. — Ступивши на українську землю вони вже вчинили непрофесійно — з українцями воювати небезпечно. А вони цього не знали, бідолашні!

«Ведмідь» — звичайний сільський хлопець з Тернопільщини. Він і досі не звик до смертей. Та хіба можна до цього звикнути? Про той бій розповідає без козацького запалу, важко, постійно зупиняючись, неначе переживаючи його знову.

Українські бійці навіки попрощалися з трьома своїми побратимами. Серед загиблих — Сергій «Абрек» із Сум, який 4 січня готувався відсвяткувати день народження коханої дружини. Він часто телефонував їй і давав «інструкції» 6-річному сину... Киянин Сергій. Через свою фанатичну любов до футболу мав позивний «Динамо». До того ж належав до славної когорти «кіборгів», бо 14 днів обороняв донецький аеропорт. Там він вижив, а тут... Черкашанин Костянтин, механік-водій БМП, який тільки-но повернувся з відпустки... Усіх їх вразила куля снайпера. Безжально. Прямим влучанням у голову.

Роман «Ведмідь» погодився сфотографуватися з російським реактивним вогнеметом «Шмель» (у Збройних Силах України такої модифікації на озброєнні немає), якого «забув» невдаха-диверсант, тільки задля того, аби ті, хто ще сумнівається у присутності солдатів РФ на території України, замислилися.

Руслан ТКАЧУК

Зруйноване прифронтове селище Піски

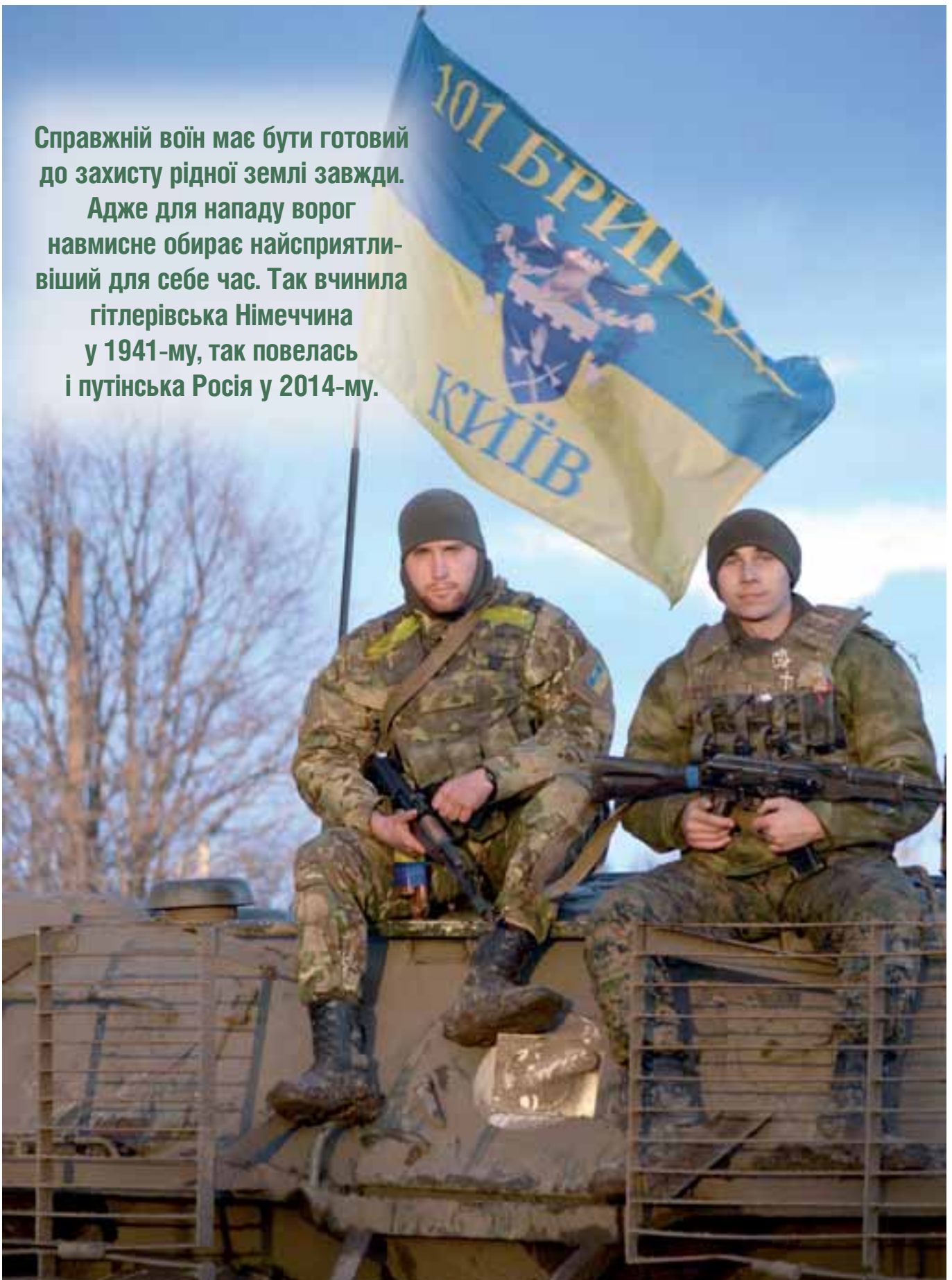
МИСЛИВЦЯ-ДИВЕРСАНТА

Роман «Ведмідь» сфотографувався з російським реактивним вогнеметом «Шмель» тільки задля того, аби ті, хто ще сумнівається у присутності солдатів РФ на території України, замислилися...

Справжній воїн має бути готовий до захисту рідної землі завжди.

Адже для нападу ворог навмисне обирає найсприятливіший для себе час. Так вчинила гітлерівська Німеччина у 1941-му, так повелась і путінська Росія у 2014-му.

101-ША ЗДОБУВАЄ СЛАВУ В БОЮ

Українські бійці від зрілих «Діда», «Бувалого», «Сенсея» («Учителя») до молодих «Малюка», «Вовчика», «Слоника» відстоюють українську незалежність на Сході нашої держави. Пліч-о-пліч з ними воюють бійці 101-ї бригади військової служби правопорядку Збройних Сил України, служити в якій завжди вважалося за честь. Воїни елітної частини вже понад півроку, долаючи труднощі життя між кулями, демонструють патріотизм і мужність.

Перші підрозділи бригади увійшли в зону проведення антитерористичної операції 3 серпня 2014 року. А вже 15-го серпня захищали від терористів жителів Дебальцевого. Тоді були перші обстріли, перший збитий ворожий безпілотною – розпочалась сучасна бойова історія бригади.

Її військовослужбовці супроводили понад 300 конвоїв на передову та здійснили більше 10 бойових розвідувальних виходів. З кожним днем, кожною операцією зростає досвід воїнів. Виконуючи бойові завдання, хлопці захоплювали терористів у полон, знищували ворожу техніку та живу силу, конфісковували зброю. Нині, ризикуючи власним життям, вони захищають Дебальцеве.

Кожен другий їхній конвой потрапляє під обстріли з мінометів та «Градів». Попри це, вони продовжують доставляти передовим частинам боєприпаси, медикаменти, продовольство й інші речі, необхідні для ефективного протистояння терористам.

За словами бійців підрозділу, кожен другий їхній конвой потрапляє під обстріли з мінометів і «Градів». І це, незважаючи на перемир'я, якого ворог не дотримується.

Попри це, вони продовжують доставляти передовим частинам боєприпаси, медикаменти, продовольство й інші речі, необхідні для ефективного протистояння терористам. Назад забирають поранених.

Одного дня конвой повертався з населеного пункту Центральне. Почався обстріл, під час якого відбулося зіткнення з терористами. Той бій полковник Олексій Донов пам'ятатиме завжди...

...Розвідгрупа уточнювала обстановку неподалік Дебальцевого. Там виявили загін зі 150 терористів. Прикриті «зеленкою», вони знаходились у досить зручному тактичному становищі. З їхнього боку добре проглядався, а отже, і прострілювався шлях. Під час підходу української колони ворожа артилерія почала нещадно гатити по ній. Шість військовослужбовців отримали поранення. За тривоги підняли резервну групу, яку очолили полковник Донов з майором Чернецьким. За підтримки 4 БМП-1, 3 БТР-4 Національної гвардії та 2 БТР 25-го батальйону територіальної оборони вирушили до місця обстрілу.

Бій зав'язався під Комісарівкою. До підходу допомоги він був уже в розпалі. Стріляли з усіх видів зброї. За якісь чотири хвилини наші відстріляли увесь боєкомплект. Про можливість розвивати атаку годі й казати. Та головне завдання командування було виконано: з-під вогню вдалося врятувати поранених товаришів. Тоді чотири військовослужбовці загинули, близько дванадцяти отримали поранення. З протилежного боку – більше десяти загиблих, три поранених, узятих у полон і переданих до відповідного відомства. Знищено 2 броньовані вантажівки – ЗІЛ і КАМАЗ.

Постійно стикаючись зі смертю, воїни чітко розуміють з ким і за що воюють. Та на цьому маленькому плацдармі великої війни, черпаючи силу хто з молитви, а хто від дитячого малюнка, вони вкотре встають і йдуть виконувати бойові завдання, адже знають: їх підтримують рідні та близькі люди, а також весь український народ.

ДЕБАЛЬЦІВСЬКИЙ ПЛАЦДАРМ

Командир бригади полковник Микола Швець часто провідує своїх хлопців, привозить їм допомогу, яку збирають небайдужі кияни та шефи частини, що неабияк зміцнює бойовий дух воїнів, викликає теплі спогади, почуття...

«У мене в душі – ні однієї сивої волосини», – скаже один з бійців 101-ї. І так міг передати почуття лише український воїн, який у жорстоких умовах війни продовжує залишатися людиною.

Одного разу, повертаючись із передової, хтось помітив поранену в голову таксу. Її підібрали, віднесли у табір, виходили. Зараз Стоперший, а саме так назвали песика воїни, живе опікою бібліотекарки частини.

Сутність українських бійців, їхню місію починають розуміти нарешті і місцеві жителі, які тривалий час перебували під впливом російської пропаганди.

– Сьогодні, коли ми йдемо в колонах, нас вітають і благословляють, – розповідає командир одного з БТРів Ігор Шевчук. – Ми відчуваємо підтримку тих, хто спочатку ставився до нас вороже. Проте час показав, хто є хто.

Люди, приймаючи нашу допомогу, зрозуміли, що потрібні лише нам, що ми – одна нація, що ми – сини одного роду, українського. І поки нашу землю топче ворог, немає нам спокою! Та бачить Бог: перемога буде за нами, бо на нашій землі – наша влада, наша воля!

І так думають усі бійці 101-ї бригади військової служби правопорядку. І так думають усі бійці Збройних Сил України.

Володимир КОСЕНКО,
фото автора

«МИ – ДУЛЯ

Гірські піхотинці окремої механізованої бригади утримують передовий опорний пункт у районі Дебальцевого. Їхні оборонні позиції висунуті вперед, причому в такий же спосіб, як і великий палець з кулака.

«**М**и – дуля терористам!» – жартують військовослужбовці. Тримуються вони гідно, попри те, що у зведеннях про обстріли район їхнього розташування згадується найчастіше.

...Того разу як офіцер Прес-центру АТО я супроводжував на передову кореспондентів «Франс-прес» та «Інтера». Аби ми добралися до заданого пункту, командування сектору виділило для бойової охорони БТР. Через мінування ворогом доріг їхали колія в колю. Нарешті добралися. Для роботи на місці нам дали близько півгодини. Попереду було ще Ольховате, де зафіксували обстріли з «Градів».

Колись я починав офіцерську службу у

цій бригаді. Тож потрапивши до однопольчан, відчув особливе піднесення духу. А ще – гордість за своїх. Попри постійні обстріли з трьох сторін, гірські піхотинці міцно вгризлися у землю та надійно тримають оборону. «Режим тиші» тут порушували навіть у день Святого Миколая. Тоді бандити були особливо активними: гатили з «Градів», СПГ, РПГ і мінометів.

Кореспондент «Інтера» Веніамін Трубаčov скрупульозно фіксує величезні вирви на полі поряд з позиціями українців. А в той час боець-полтавчанин Іван Зима дякує волонтерам, зокрема своєму земляку Віталію Котлярову. Каже, що без допомоги його й інших працівників підприємства

ТЕРОРИСТАМ!»

«Надрагаз» гірським піхотинцям довелося б сутужно. Не забуває передати і привіт пораненому товаришу Ромі Перцею, який отримав осколок міни в ногу. Евакуювали його побратима моментально. Зараз він лікується і незабаром знову почне ходити.

До лісосмути, звідки ведуть вогонь терористи, 800-1000 м. За словами командира відділення зеніток полтавчанина Віталія «Рікардо», на позиціях слід бути максимально пильним: якщо ворог відкриває вогонь з одного напрямку, головний удар може бути завданий з іншого. Його зенітка отримала «поранення»: розірвався полум'ягасник, коли поруч вибухнула міна. Тоді наші завдали вогневий удар у відповідь. І не припиняли обстріл доти, поки повністю не подавили ворога. «Аби знали, хто в хаті господар!» — каже «Рікардо».

У зенітників також є свої волонтери — фірма з Костополя, яку очолює справжній патріот України Володимир Дідух. Його колектив доставив на передову генератори,

буржуйки для обігріву. А ще бронював ЗіЛ і перебрав його ходову. «За такої народної підтримки, — кажуть хлопці, — гріх відступати».

Вдома військовослужбовців чекають рідні. Іван Зима з гордістю згадує свого семирічного сина, з яким спілкується щодня. Малий знає — тато у відрядженні захищає Батьківщину! За Віталія «Рікардо» молиться мати.

Телевізійники спустилися у бліндаж. Для гірських піхотинців це і кухня, і спальня, і вітальня. На жаль, відведені нам 30 хвилин промайнули наче одна мить. Настав час вирушати в дорогу. «Залишайтеся з нами, місце знайдемо», — пропонують гостинні господарі. Та в телевізійників своє завдання: вони поспішають в Ольховатку, потім повинні зустрітися з бійцями «Айдару» у Северодонецьку. Я ж маю передати алюмінієві трубки для безпілотної «Луганськ-1». Тож по конях, а ви, хлопці, тримайтеся — ще побачимося.

Руслан ТКАЧУК

«ВЕДМЕДИ НА ЛІНІІ ВОГНЮ»

КИ»»

Ось вони танкісти.

Ось вони — ми.

Леонід Леонов,

«Взяття Великошумська»

...Я побачив його вперше, коли він вів пошкоджену машину з донецького аеропорту до місця ремонту — імпровізованого ПБМ у розташуванні однієї з наших частин. Було очевидно, що танку з простреленим ежектором, обірваними надкрилками та спрацьованим ДЗ боляче рухатися. Цей біль віддзеркалювався на обличчі механіка-водія, який вів машину по-похідному, ловлячи фрикціями спроби піти в бік. На ежекторі червоною фарбою було написано «ТЕЩА». Це позивний загинлого в бою танкіста.

Тоді я цього ще не знав, але обличчя мехвода — напружене і співчутливе — запам'ятав. Коли я вдруге побачив його танк, він ішов добре. Танкісти розуміють, що це означає. Жодного зайвого руху педаллю газу, жодного зайвого гойдання стволом гармати. Було видно, що машину веде справжній професіонал. Солдат, який стояв поруч, захоплено дивлячись на танк, шанобливо і весело сказав:

— А ось і «БАРСИК» додому поїхав. Живий.

І в цьому «живий» було стільки тепла і радості, що я мимоволі посміхнувся слідом за всіма, хто поглядом проводжав грізну стрімку машину.

Увечері того ж дня я підійшов до пункту збору аварійних БМ. Серед вселенського бруду, опалих яблук і неприбраних городів стояли танки. На стволах гармат виділялися написи. На одному побитому і зраненому — «ТЕЩА», на другому — зовні майже цілому, але з відкритим МТО — «БАРСИК» та «ЗА УКРАЇНУ!»

У «БАРСИКА» стояв і палив цигарку вже знайомий мені мехвод. Міцно збитий, кремезний, сам чимось схожий на танк, він був одягнений не те щоб не по формі, але з байдужістю бувалого солдата до антуражу. Сірий звичайний цивільний светр, камуфляжні штани і кинутий на крило танка розвантажувальний жилет. У брудних пальцях диміла цигарка.

У башті хтось заворушився, потім з люка вигулькнув один з танкоремонтників:

— У тебе там лоток МЗ погнуло, от і клинить.

Курець підняв голову, і по цьому руху було видно, наскільки він втомився. Помовчав секунд десять і сказав:

— Так отож... Я лоток з підбитого зняв. Поставиш мені новий?

— Так, немає проблем, поставимо...

І я подумав, що ось так само, як обговорювали б водії де-небудь у гаражі «хвороби» своїх вантажівок, танкісти обговорюють проблеми танків. Так само, як приносили в ремзону деталі для КАМАЗа: «Постав мені цей глушник, а то мій уже прогорів», він притягнув цей сірий лоток до механізму заряджання від підбитого танка і просить не зволікати з ремонтом.

Знайомлячись, танкіст засоромився: «Я два тижні не мився...» Йому було ніяково потиснути мою руку.

— Сергій, механік-водій.

Я запитав перше, що спало на думку:

— А чому танк назвали «БАРСИК»?

Широке обличчя водія освітила зовсім дитяча посмішка:

— А у мене вдома кіт живе — Барсик. Розумний, зараза. Ось і танк такий же. Він мені неодноразово життя рятував.

Про справи «БАРСИКА» я був уже в курсі. Це саме він роздобув у донецькому аеропорту склад боеприпасів.

Про цей епізод Сергій каже скуппо:

— Ми спочатку два кумулятивних поклали, потім чотири фугаси. Рвонуло так, що сепари передавали, ніби ми ракетою вдарили, «Точка-У».

— Страшно було?

— Не бояться тільки дурні. Війна є війна. Навідника мого осколками посікло, до госпітально повезли. А танк нас додому відвіз.

Він погладив холодну броню.

— Удвох залишилися?

— Один я залишився, командира зараз немає в нас — поранений. Ми удвох з Володею воюємо. Пардонте, утрюх — з Барсиком.

Танкісти на фронті – серед найбільш шанованих людей. Щоправда, з ними спілкуватися непросто – вони не люблять базікати. Танкісти дуже добре знають, що від смерті їх відділяє шар броні і заряд динамічного захисту. Саме через конкретику свого холодного і водночас гарячого оточення вони зазвичай загальнофілософськими питаннями не переймаються.

Танк для танкіста на фронті – це більше, ніж кінь, будинок чи особиста зброя. Це, безперечно, жива істота, яка нерідко жертвує собою заради порятунку життів екіпажу. Свої танки вони називають ласкаво – «ведмедики». На питання «чому?» відповідають просто: «Незграбні вони, і водночас – грізні».

Я подивився на пораненого танка, який стояв поруч.

– А чому «ТЕЩА»? І чому його привів ти, а не екіпаж?

При цьому запитанні посмішка вмить зникла з обличчя Сергія:

– Загинули люди, а танк був серйозно пошкоджений. Ось ми його і притягли в ремонт. Завели «зі штовхача», зараз будемо лагодити.

Його товариш, ремонтник, молодший сержант Анатолій, мовчки киває головою:

– Полагодимо, не питання. Ми тут майже всю техніку самі ремонтуємо.

Сергій допалив. У його очах знову промайнула тінь і здригнувся голос:

– Багато хороших хлопців поранено, багато загинуло. Не всі витримують. Один наш екіпаж шість діб під Дебальцевим сидів у танку. В одного нерви зовсім здали – у госпіталі зараз. Товариш мій, механік-водій, згорів живцем. Майже всі – добровольці.

– А з місцевим населенням ви як?

Сергій знизав широкими плечима:

– Допомогаємо людям, звичайно. Хоча якщо майже половина з них за «ДНР», і Захарченко каже, що ми

Танк – матеріалізований кошмар клаустрофоба, який несе смерть іншим і підвладний смерті сам.

Клацання роз'єму ТПУ відсікає від вух танкіста все різноголосся довкілля, а зачинений люк звужує світ до розмірів командирських перископів або 8 градусів обзору навідника. Танкіст у шльомофоні зазвичай не чує ані злагодженого гудіння гіроскопа, ані потріскування потрощених перешкод – «хіба ж це для нас завада?», ані схвальних вигуків тих, кого підтримує, ані відчайдушних прокльонів тих, кого вбиває... Як точно підмітив Олександр Твардовський, «Страшний танк, що йде у бій!»

– фашисти, то я не знаю... За нас чеченці і серби не воюють. Нас зараз уже самі місцеві просять: «Не йдіть, не відступайте».

– Хто вам допомагає?

– Волонтери. Дев'яносто відсотків того, що у нас є, привозять вони. Навіть з Канади делегація приїжджала...

Сергій помовчав, а потім додав:

– Додому хочеться. Знову за кермо сісти – я ж водій, на КАМАЗі працював. Сім'я чекає: дружина, син, кіт Барсик.

Уже прощаючись, танкіст підсумував:

– Ми обов'язково переможемо. Недарма ж ми тут життя кладемо.

...На перехресті двох шляхів, саме там, де колись асфальтована, а зараз розбита дорога із селища Н. переходить у польову стежку, стояв ще один «ведмедик». Навіть серед суцільної багнюки, дощів і численних калюж, що довелося долати під час виконання бойових завдань, він вражав якоюсь радянською блискучою чистотою. Командир танка – невисокого зросту, худорлявий, але немов сплетений з дроту, як і багато танкістів, відрекомендувався коротко: «Дід Толя». Він і справді дідусь – сива борода, обличчя у зморшках і п'ять онуків, які чекають на нього вдома.

Командир танка Т-64БВ. Без малого 35 років тому він відслужив танкістом у Радянській армії. Перше, на що звертаєш увагу, побачивши його обличчя, – це очі кольору небесної блакиті. Від них неможливо відвести погляд. Вони немов саме в

душу дивляться. Такого командира хлопці не просто поважають – вони ним пишаються. На будь-яку спробу якось виокремити себе, він рішуче заперече: «Ми на війні».

Про себе розповідає скупко:

– Мешкав у Криму. Коли прийшли оті, – він трохи замислюється, як назвати «зелених чоловічків», і, так і не підібравши слова, продовжує: – Я виїхав до України і сам для себе вирішив, що повернусь додому лише на танку. У Радянській армії я служив на Т-72. Гарна машина, надійна. Весь час прошу розвідників: візьміть мене із собою до сепарів. Мені достатньо дві хвилини – я заведу «сімдесят другий» та й поїдемо усі разом, але вони лише жартують на мої прохання.

– І все ж таки чому ви зараз тут,

на війні?

– Мені 54 роки. Я не хочу, щоб п'яний москаль повчав моїх онуків, як їм жити. Тому зачинивши хатину, я пішов до віськомату. Попервах не хотіли брати, але я впертий. Деякий час провів на «Ширлані», і ось – тут.

У такі хвилини його блакитні очі стають темними і сталевими.

На екрані захисту ходової, там, де закріплені елементи ДЗ, над двома білими смугами виведено «ТАНК-ШОУ». На стволі гармати і на кулеметі – дві стрічки із давніми слов'янськими оберегами. На запитання, а чому саме «ТАНК-ШОУ», відповів командир підрозділу:

– А ти не бачив його в бою. Танк не їде, а виконує танок. Не мехвод – артист.

Розмова затяглася – непомітно настала ніч. Ми залишились ночувати в гостинних танкістів. Дід Толя видав мені свій запасний спальник. Вранці перше, що я побачив – був він біля маленької пічки, де грівся величезний казан з водою. Хлопці прокинуться, а вода вже є. Хоч на каву, хоч на гоління. Я і досі пам'ятаю смак того чаю з варенням. Як казав дід Толя: «Моя онука сама готувала».

Таким він і залишиться в мене перед очима: невисокий кремезний танкіст, який не хоче, щоб його онукам чужоземці вказували, як жити на нашій українській землі.

Олександр ШУЛЬМАН,
зона АТО – Київ
Фото автора

ЗАХИСТ ДЛІА

Наприкінці минулого та на початку нинішнього року частини та підрозділи нашого війська отримали кілька сотень одиниць техніки, виготовленої та відремонтованої підприємствами вітчизняного оборонно-промислового комплексу. Цей, хоч і невеликий, прорив можна вважати початком нової ери в переозброєння армії. Саме зараз Збройні Сили України набувають нових обрисів, а промисловість демонструє свої справжні можливості з виробництва техніки, озброєння та засобів, здатних захистити бойові машини на полі бою.

ЗАХИСНИКІВ

«Ніж» з «Дуплетом»

Саме про останні і йтиме мова. Особливість нинішньої війни, окрім її гібридного характеру, полягає ще й у тому, що після подій на Майдані українське суспільство стало по-новому розуміти значущість людського життя. Саме воно нині має найвищу цінність. І саме таким був лейтмотив виставки «Зброя та безпека», що відбулася наприкінці минулого року і на якій серед іншого демонструвалися засоби захисту бронетехніки.

Гордості за вітчизняних конс-

трукторів і виробників додає той факт, що до 1997 року технології динамічного захисту (ДЗ) броньованої техніки в Україні взагалі не розроблялися. На той час ми могли похвалитися надійними авіадвигунами, хорошими силовими агрегатами до наземних машин, міцними шинами тощо. А ось патенти на виробництво засобів захисту «броні» доводилося використовувати російські. Аж доти, доки Російська Федерація не зажадала за них проплати. Це підштовхнуло українських конструкторів до створення власних систем.

Провідним підприємством у цій галузі стало ДП «Базовий центр критичних технологій «Мікротек», а головним конструктором – його директор Василь Хитрик. Уже 2003 року вийшов наказ про взяття на озброєння Збройними Силами України комплексу динамічного захисту «Ніж» і протитандемного динамічного захисту «Дуплет». Які особливості цих систем і що вони собою являють?

Загалом, як відомо, захист бронетехніки має протистояти кінетичним снарядам, кумулятивним зарядам та ударним ядрам. Кожен із цих

елементів має свій унікальний спосіб ураження. Отже, і захист за своєю дією поділяється на пасивний, контактний-динамічний (при безпосередньому зіткненні з вражаючими елементами) і безконтактно-активний (діє на певній відстані від бойової машини).

Динамічний захист (Explosive Reactive armor – вибухова реактивна броня) складається з металевих контейнерів, які навішують на основну броню. У відомих комплексах динамічного захисту, таких як «Контакт-1», «Контакт-5», «Релікт» (Росія), «Блейзер» (Ізраїль), використовується принцип металевих пластин з розміщеною між ними вибуховою речовиною. Назвати повністю досконалими ці пристрої не можна. Адже вони не захищають танк від боеприпасів типу «ударне ядро», які атакують його з верхньої напівсфери, а також від тандемних кумулятивних засобів.

В Україні розроблені, прийняті на озброєння і реалізуються на внутрішньому та зовнішньому ринках системи динамічного захисту нового – четвертого – покоління. В них застосовується принцип керуваної сконцентрованої дії окремих кумулятивних зарядів на снаряд, що контактує з бронею. Коли він потрапляє в модуль динамічного захисту, відбувається спрямований вибух окремих зарядів («ножів»), які його руйнують.

Саме використання принципу спрямованої руйнуючої дії дозволило створити системи динамічного захисту, спроможні з високим ступенем ефективності вразити будь-які боеприпаси, що підлітають до корпусу

Нині, коли триває війна на Сході нашої держави, розробка систем захисту броньованої техніки є особливо важливим напрямом роботи

вітчизняного оборонно-промислового комплексу.

машини (кумулятивні або бронебійні снаряди, а також боеприпаси з вражаючим елементом типу «ударне ядро»).

Це системи ДЗ «Ніж», прийняті на озброєння у 2004 році. Вони встановлюються на танки БМ «Булат» і модернізовані Т-72Б1-1050, що поставляються на експорт. ПротитанDEMний ДЗ «Дуплет» прийнятий на озброєння у 2009 році та встановлюється на українські БМ «Оплот» і на танки «Орлот», що йдуть на експорт з вбудованим протитанDEMним ДЗ «Дуплет».

На відміну від іноземних зразків, українські ДЗ «Ніж» і «Дуплет» ефективно захищають танк від суцільнометалевих бронебійно підкаліберних снарядів, зокрема БМ-42 «Манго», боеприпасів типу «ударне ядро» і тандемних кумулятивних засобів ураження. Комплекс динамічного захисту «Ніж» у порівнянні з кращими світовими аналогами – ДЗ «Контакт-5» (Росія), «Блейзер» (Ізраїль) – підвищує захист від унітарних кумулятивних і кінетичних снарядів в 1,5-2,5 рази. А протитанDEMний ДЗ «Дуплет» захищає від усіх типів унітарних і тандемних кумулятивних засобів ураження, бронебійно-підкаліберних суцільнометалевих кінетичних снарядів, а також боеприпасів типу «ударне ядро», які атакують танк з верхньої напівсфери.

– Вищезгадані комплекси вирізняє цікаве конструктивне рішення, – зауважує Маріанна Пойгіна, заступник директора Державного підприємства «Мікротек» з наукової роботи. – Маючи направлену дію, елементи ДЗ взає-

модіють лише з атакуючим боеприпасом. Передача детонації на сусідні контейнери практично виключена. Тому живучість усієї системи захисту підвищується у 2-3 рази.

Тож не дивно, що до комплексів динамічного захисту, розроблених в Україні, виявляють значний інтерес і за кордоном. Так, у 2003 році США закупили 4 танки Т-84 з комплексом «Ніж». Успішна демонстрація елементів протитанDEMного ДЗ «Дуплет» на Абердинському випробовному полігоні (Меріленд, США) відзначена спеціальною медаллю командувача Сухопутних військ ЗС США у 2009 році. У 2012-му Україна експортувала партію модернізованих танків із захистом «Ніж» (Т-72Б1-1050) в Ефіопію. Усі ці приклади свідчать про високу конкурентоспроможність українських систем на світовому ринку озброєнь. Підтверджує це й антитерористична операція на Сході нашої держави. Відомо, що один з танків 1-ї окремої танкової бригади, оснащений системою «Ніж», витримав у ході бою влучення 19 гранат.

На основі вищезгаданих пристроїв кумулятивного захисту українські фахівці створили сімейство засобів ДЗ і для легкоброньованої техніки. Це комплекс унітарного ДЗ «Ніж-Л» і протитанDEMного ДЗ «Ракетка». Встановлення їх на бронетранспортери та БМП забезпечує захист від унітарних і тандемних кумулятивних засобів ураження.

Але будемо відвертими: навіть за високої ефективності й досконалості динамічний захист не вирішує проблему всеосяжного захисту бойових машин. Частково це підтверджує антитерористична операція на Сході України, зокрема бойові дії в населених пунктах, лісистій і гірській місцевостях. Частково це демонструють тенденції розвитку протитанкових засобів ураження. Де, приміром, гарантія того, що до рук сепаратистів з черговим «гуманітарним конвоем» не потраплять новітні реактивні гранатомети типу російського РПГ-32, які можуть вражати бронетехніку з дина-

мічним захистом, або переносні ракетні комплекси, здатні атакувати з верхньої напівсфери?

Цілком очевидно, що захист бронетехніки в таких умовах має бути комплексним – через поєднання динамічного й активного, коли засоби ураження виявляються і знищуються ще до їхнього контакту з бронею. На сьогодні це поки що єдине оптимальне рішення.

«Українське» – означає «краще»

Комплекси активного захисту (КАЗ) відрізняються від решти системою виявлення й розпізнавання атакуючих цілей, типом захисних боєприпасів зі здатністю руйнувати (відхиляти) протитанкові засоби ще до їхнього контакту з бронею і, звичайно, швидкістю. Вони на порядок зменшують уразливість бронетехніки від вогню протитанкової зброї й ускладнюють її застосування незаконними збройними формуваннями. Навіть легкі броньовані бойові машини, оснащені комплексами активного захисту, здатні витримати вогонь протитанкових гранатометів і ракетних комплексів.

Нині провідні країни-виробники бронетехніки ведуть активні роботи щодо створення та покращання згаданих систем. Найбільш досконали з них уже пройшли полігонні випробування і рекомендовані до використання у військах. Серед них, наприклад, ізраїльська система активного захисту «Trophy» («Aspigo-A-L»), українські «Заслон» і «Шершень».

КАЗ «Trophy», приміром, використовується на ізраїльських танках Merkava Mk. IV. Він належить до систем середньої та дальньої дії. Для перехоплення протитанкових засобів комплекс використовує боєприпаси, що відстрілюються. Саме ця особливість, а також наявність складної обчислювальної машини для розпізнавання та визначення координат атакуючих цілей заважають його швидкості. Отже, КАЗ «Trophy» не здатний перехоплювати високошвидкісні артилерійські снаряди та засоби, що атакують з дистанції до 20 м.

Не захищає він також при одночасному застосуванні кількох протитанкових засобів, які атакують з різних напрямків за мінімального

проміжку між пострілами. Серед інших недоліків – неможливість застосування КАЗ одночасно з динамічним захистом і демаскування бронемашини після увімкнення радіолокаційної станції.

В Україні також розроблені комплекси активного захисту. Це КАЗ «Заслон», «Заслон-Л» і «Шершень». Родоначальником сімейства став «Заслон». Уперше цю систему продемонстрували на виставці IDEX-2003 в Абу-Дабі. Вона має автономну модульну структуру, тож+ (на відміну від аналогів – російського «Арена» та ізраїльського «Trophy») без істотних змін у конструкції може встановлюватися на будь-які вітчизняні чи зарубіжні танки, гусеничні та колісні броньовані машини.

Аби забезпечити маскування, комплекс встановлюється на надгусеничних полицях танка. Його основною перевагою є висока швидкість – 0,001-0,005 сек. РЛС комплексу безперервно випромінює хвилю на дистанцію 2,0-2,5 м. Коли на цій відстані з'являється підлітаючий предмет, система за кілька мікросекунд розпізнає, що це – куля, снаряд, ракета чи граната, і приймає рішення: знищувати боєприпас чи ні. Під впливом вибухової хвилі та високошвидкісного ешелонаваного потоку осколків кумулятивні снаряди детонують або змінюють свою траєкторію, бронебійні підкаліберні змінюють траєкторію чи потрапляють в основну броню під невідповідним кутом.

Універсальність цього сімейства КАЗ дозволяє використовувати їх не лише на бронетехніці, а й для захисту рухомих і стаціонарних пунктів управління, блокпостів, інших особливо важливих об'єктів. До того ж «Заслон» і «Шершень» – це єдині у світі комплекси активного захисту, які можуть застосовуватися з будь-яким динамічним. Вони легко адаптуються до об'єктів і поновлюються після пошкоджень у ході бойових дій.

Серед переваг активного захисту перед динамічним – 100-відсотковий захист поверхні носія. ДЗ забезпечує цю функцію лише на 40-60 %. Система ефективно спрацьовує, коли по об'єкту ведеться вогонь з невеликої відстані й

одночасно з кількох напрямків. Комплекс забезпечує круговий захист з імовірністю 0,9 від унітарної і тандемних протитанкових гранат, 0,8 – від протитанкових керо-

«Заслін» за швидкістю перевершує більшість зарубіжних систем аналогічного призначення. Український КАЗ може перехоплювати не лише різні протитанкові ракети і реактивні гранати, але і деякі типи снарядів до танкових гармат, зокрема бронебійні підкаліберні.

ваних ракет усіх типів, 0,6-0,7 – від бронебійних і кумулятивних снарядів калібру 120-125 мм (на швидкостях до 1200 м/с).

Якщо скомбінувати дві системи захисту – активну «Заслон» або «Шершень» та динамічну «Ніж», «Дуплет», «Ніж-Л» чи «Ракетка», бронетехніка витримає удари тандемних протитанкових гранат гранатометів бікаліберного типу. Таких, наприклад, як російські РПГ-30 («Крюк»), РПГ-32 («Баркас», «Хашим»).

Як бачимо, живучість бронетехніки на полі бою сьогодні забезпечують не лише потужна броня, а й комплекс інноваційних рішень. Україна в цьому плані посідає одне з провідних місць у світі. Нині, коли триває війна на Сході нашої держави, розробка систем захисту броньованої техніки є особливо важливим напрямом роботи вітчизняного оборонно-промислового комплексу. Тож є сподівання, що він і надалі розвиватиметься, що дозволить не просто підвищити безздатність Збройних Сил України та покращити експортний потенціал країни, а й зберегти наше найголовніше багатство – життя українських воїнів.

Сергій БАСАРАБ

СОЛДАТ із кінокамерою

«Дорожче Батьківщини, де ми народилися, — лише Батьківщина, яку ми завоювали». Ці слова українського історика Андрія Ковалю підтверджує життява історія режисера, актора, журналіста з молдовським корінням і російським паспортом, який відстоює цілісність України в зоні АТО, Крістіана Жерегі.

Чотири роки тому Крістіанові навіть важко було уявити, наскільки міцно його життєвий шлях переплететься з долею України. Член Співки кінематографістів Молдови (з 2010 року), виконавець ролей у стрічках «Створення кохання» (режисер — Валеріу Жерегі) та «Вогні кнайпи» (режисер — Олександр Гордон), режисер фільмів «Нуль нуль цілих» та «Айлав'ю», автор повісті «Мережа» та роману «Буде інше вчора», перед яким, здавалося б, відкривалися чималі перспективи, прийняв доле-носне рішення переїхати до України, яку зараз захищає зі зброєю в руках.

**Батьківщина для мене там,
де я хотів би будувати свій дім,
створити сім'ю. Україна – це мій дім.
Це мій свідомий вибір. Тому свій дім
я захищатиму від бандитів навіть
ціною власного життя.**

Крістіан Жерегі (стоїть у центрі) з бойовими побратимами

Вибір свій пояснює просто, без пафосу.

– Я помічав і спостерігав велику кількість провісників усього того, що зараз відбувається в російському суспільстві. Усе, що мало місце, для мене склалося в одну картину. Я зрозумів, що не можу і не хочу жити в цій країні. Я хочу відчувати більше свободи, ніж це можливо там, – каже Крістіан.

Українці зачарували режисера щирістю й відкритістю. Люди, які оточували Жерегі, зовсім не нагадували жорстоких, підлих недоумків – такий образ мешканців нашої країни створила російська пропаганда. Він зрозумів, що раптом закохався в Україну. Довго розмірковуючи над тим, що ж таке для людини Батьківщина, журналіст дійшов несподіваної думки.

– Батьківщина для мене там, де я хотів би будувати свій дім, створити сім'ю. Україна – це мій дім. Це мій свідомий вибір. Тому свій дім я захищатиму від бандитів навіть ціною власного життя. Це покликання душі, просто необхідність така, – щиро ділиться Крістіан.

Але перед тим, як поїхати у статусі військового кореспондента в окупований Крим, а згодом і в зону проведення АТО, Жерегі був на Майдані. Трапилося це в ніч кривавого розгону мирної студентської демонстрації. Молодий чоловік до цього намагався не втручатися в політичні баталії, хоча з професійною цікавістю слідував за розвитком ситуації. Та ця ніч змінила все. Десятки поранених, закривавлених студентів. Фактично ровесників Крістіана. Стогони понівечених про допомогу. Невиправдана жорстокість тих, хто опинився по іншу сторону барикад. Тож якось уранці,

коли мусив іти на роботу, він опинився на Майдані і вже допомагав із підручних засобів будувати перші барикади. Не стало на заваді навіть нерозуміння з боку рідних.

– Мій Майдан – це нічний Майдан, – згадує чоловік про свої вартування на «посаді» начальника охорони Українського дому.

Майдан, на подив Крістіана, виявився не лише акцією протесту, непокори. Це був єдиний, чітко злагоджений організм. Суспільство в суспільстві. Світ у світі. А Жерегі, незважаючи на те, що відчував себе насамперед, боездатною одиницею, залишався митцем. Саме тоді він почав знімати історію про Майдан. СВОЮ історію. Історію в портретах. Лише ненадовго відкладав камеру, коли потрібна була бойова підтримка. І знову вишукував в обличчях нових товаришів те, заради чого вони стояли під крижаним вітром, наражаючись на снайперські кулі. Так народився «Заповіт», який 2014 року на кінофестивалі «Відкрита ніч» отримав Гран-прі. Фільм-погляд. Фільм-переживання.

Окупований Крим і захоплений Слов'янськ стали логічним продовженням вибору режисера. Крістіан Жерегі побував у «найсекотніших» точках і всюди намагався передати глядачам живе, правдиве бачення подій. На півострові журналіст отримав першу контузію. Тож до Слов'янська вже їхав із певною часткою обережності.

– Розуміння того, що секунду тому тебе просто могло не стати, дуже протверезує, примушує по-іншому дивитися на життя, світ. Розумієш цінність людського життя. Більше хочеться жити, – ділиться він відчуттями.

Під час подій на Майдані у 2013-14 роках Жерегі опікувався охороною Українського дому та знімав кінострічку про Революцію гідності

Попри пережите, озброєний лише камерою журналіст ступив на захоплену землю. Навіть зараз Крістіанові тяжко згадувати побачене. Розкрадені шахти й заводи, знищені школи й дитячі садки, зруйновані будинки.

Згадує і мешканців, які мимоволі мусили стати терористам за спільників, бо ж ті не визнають жодних законів, окрім одного дикунського: «Хто не з нами, той проти нас». У пам'яті – люди, які місяці живуть у полоні жаху.

Він прийшов туди, щоб показати на «великій землі» історію правди. Історію не про військову стратегію й тактику, а про «маленьку» людину.

Побувавши «за межею» у прямому й переносному сенсі, Крістіан Жерегі зрозумів, що не хоче позиціонувати себе воєнкомом з автоматом. Не хоче бути непосильним тягарем для хлопців, з якими ще минулої зими стояв пліч-о-пліч на барикадах. Тому зв'язався з командиром 25-го окремого мотопіхотного батальйону капітаном Янченком, знайомим йому ще із часів Революції гідності, та домовився щодо проходження військової підготовки.

Рішення сина тяжко далось батькові – режисерові Валерію Жерегі. Але Крістіан зумів знайти потрібні слова. Просто нагадав йому один епізод, коли той як військовий кореспондент поїхав до охопленої полум'ям війни Північної Осетії. Крістіанові тоді було п'ять років...

Про товаришів з 25-го батальйону жур-

наліст згадує лише добре, називаючи їх справжніми професіоналами. Йому напрощуд легко вдалося влитися у, здавалося б, монолітний, цілком сформований механізм бойової машини.

– А все тому, що я себе вважаю бійцем, котрий лише на хвилинку відклав зброю та взяв до рук камеру, – пояснює свій успіх Жерегі.

Та і зовнішньо Крістіан нічим не відрізнявся від воїнів. Ходив у звичайній рядовій формі, прекрасно розуміючи, що міг потрапити в полон чи під снайперський приціл.

Непростим для солдатів є так званий «режим перемир'я», який бойовики порушують десятки разів за день. Люди вгризаються в землю під мінометними шквалами і не мають змоги дати противникові відсіч. Коли в бліндажі поряд лежать донбасівець і гуцул, чекаючи на команду «Вогонь!», а нерви вже натягнуті до межі. Коли люблячий батько стискає в руках зброю, а мріє

У проєкті телеканалу «1+1» «Край землі: Зона АТО» Жерегі обрав єдиний правильний формат: показати війну очима її безпосередніх учасників. Історія вийшла максимально чесною, правдивою, схожою на документальний портрет.

Крістіан Жерегі
не планує зупинятися.
Він починає роботу над
створенням повнометраж-
ного художнього фільму,
присвяченого бійцям АТО.

про те, аби найшвидше обійняти свою маленьку донечку.

Усі життєві драми, які почув, побачив, ненароком підгледів, склалися для Крістіана у своєрідне монументальне полотно, у мозаїку із сотень облич звичайних українців – солдатів і командирів. Тож коли канал «1+1» запропонував проєкт «Край землі: Зона АТО», режисер одразу зрозумів, яким той має бути. Він поставив собі за мету «розповісти про те, хто такі ці люди, ким вони були в минулому житті, за що воюють і чого прагнуть». Тож для проєкту такого спрямування Крістіан обрав єдиний правильний формат: показати війну очима її безпосередніх учасників. Історія вийшла максимально чесною, правдивою, схожою на документальний портрет. Тільки з тією відмінністю, що людина сама розповідає про себе. Ніяких спеціальних умов. Навпаки – намагання максимально наблизитися до героїв. Тому дії відбуваються на передовій, інколи – у прифронтовій смузі, куди в будь-який момент зі сторони противника може «залетіти» все, що завгодно. Навіть процес монтування відзнятого відбувається у бліндажі під час артобстрілу.

Із камерою журналіст побував майже в усіх батальйонах – Міноборони, Внутрішніх військ, Нацгвардії, добровольчих. На велике задоволення Крістіана, його бачення максимально співпало з позицією керівництва телеканалу. Тому ні про які виробничі конфлікти й тим паче цензуру не було й мови.

– Я знімав те, що хотів показати, – підсумовує виконану роботу режисер. Але на цьому Крістіан Жерегі не планує зупинятися. Він починає роботу над створенням повнометражного художнього фільму, присвяченого бійцям АТО. Несхожість на іншу художню продукцію військової тематики буде вже в тому, що авторами проєкту стануть самі учасники антитерористичної операції. Режисер характеризує свою май-

бутню роботу як «чесне кіно про війну». Картини такого ґатунку, звичайно ж, не розважальні, але від того не менш цікаві і важливі для аудиторії, бо є «очима» суспільства, його пам'яттю, історією.

У фільмі, серед іншого, буде порушена проблема психологічної реабілітації та інтеграції бійців у мирне суспільство.

– Моя тема – це, насамперед, реабілітація та адаптація до соціального середовища після повернення з війни. Це вкрай важкий процес. Суспільство зараз просто не готове

повноцінно прийняти й нормально допомогти хлопцям, які повернулися з передової. Я це чудово розумію на власному досвіді, – ділиться спостереженнями Крістіан.

На його думку, досі не існує спеціальної програми, за допомогою якої можна було б максимально точно оцінити психічний стан людини, яка повернулася з війни, і допомогти їй переключитися на мирне життя. Потрібна ініціати-

ва лікарів, які зголосилися б надавати безкоштовну допомогу в цьому питанні. Потрібно розуміння родини. Розуміння й прийняття того факту, що з війни повернулася інша людина. Потрібні спільні зусилля психіатрів і психологів, щоб учорашні бійці знайшли своє місце в мирному світі.

Крістіан упевнений, що хоче і може займатися цим питанням. Розлучатися зі своїми героями, бойовими побратимами і друзями він не збирається. Більше того – планує усіляко допомагати їм. Митець мріє, аби швидше закінчилася війна. А ще, звичайно ж, знімати кіно. Кіно, після перегляду якого молоді хлопці зрозуміють, що служити – це почесно, а ховатися за татусеву спину в престижному інституті – ганебно. Що захищати Батьківщину – це священний обов'язок кожного чоловіка. Принаймні так думає і доводить своїми справами справжній чоловік – Крістіан Жерегі.

Олександра ВАСИЛЕНКО

Що захищати Батьківщину – це священний обов'язок кожного чоловіка. Принаймні так думає і доводить своїми справами справжній чоловік – Крістіан Жерегі.

АНАТОЛІЙ — «СХІДНИЙ»

На буремному Сході України як волонтер Анатолій побував десятки разів. Цікаво, що в перекладі з грецької Анатолій – «східний». Неначе саме походження імені спроектувало долю чоловіка, визначило його місію у цьому світі.

– Чи є серед вас священник? – звернувся комбат Олександр Гуменюк до волонтерів, які жваво роздавали бійцям зібраний по всій Україні крам. А коли йому вказали на огрядного чоловіка в куртці та джинсах, командир «Київської Русі» підійшов і рвучко його обійняв: «Дякую, що Ви з нами тут, на передовій». Диякону баптистської церкви з Бучі Анатолію Кушнірчуку ця подяка глибоко врізалась у пам'ять. До підступного пострілу ворожого снайпера, який обірвав яскраве та героїчне життя легендарного «Баті», залишалося декілька днів. Слова людини, яка пішла у вічність, ще раз підтвердили: капелан обрав вірний шлях.

Свій старенький мікроавтобус Кушнірчук заповнював усім необхідним: продуктами харчування, предметами гігієни, взуттям, одягом – і знову на передову. І лише Бог відає, до яких хитрощів він вдавався, аби дістатися туди, де на нього чекають. Таким дияконом-волонтером і його помічниками неабияк пишаються його земляки-бучанці. Щоразу з нетерпінням чекають їхнього повернення.

Під обстрілами перемир'я

Волонтери неодноразово потрапляли під обстріли навіть під час перемир'я. Якось вони прибули до 11-го батальйону й тільки-но почали розвантажуватися, як командир раптово наказав: «Дуже швидко! Зараз почнуть обстріл». Анатолій з побратимами впорались за 15 хвилин і рушили у зворотному напрямі. Уже здалеку бачили, як ворожа реактивна артилерія накривала наші позиції. Тоді, хвалити Господа, ніхто не постраждав.

Капелан упевнений, що існує певний розклад, за яким з російського боку працює реактивна артилерія, що перемир'я – таке ж «гібридне», як і вся війна, бо «режим тиші» передбачає припинення вогню обома сторонами, дотримуються ж його тільки українські військові.

Із болем згадує диякон хлопців, які пішли із життя, захищаючи Україну. Нещодавно він провів в останню путь свого друга Олександра Бочкарьова. Його, як і «Батю», убив снайпер під час перемир'я. Разом з ним загинули ще четверо бійців.

– Він був справжнім патріотом, – показує фотокартку Олександра капелан. – Його батько – військовий, тож виховав свого сина свідомим захисником Батьківщини. Коли Сашко йшов в армію, я підтримував призовника, пізніше забезпечував продуктами його 2-гу роту (11-й батальйон).

Бойові побратими Бочкарьова віддали Анатолію його особисті речі – жетон, перстень і листи з дому від дружини та батьків. Повернувшись до Бучі, духівник усе передав рідним бійця. Він навідує згорьованих і досі, адже переконаний, що як капелан і священник зобов'язаний підтримувати рідних загиблого героя. Вони потребують цієї допомоги і, що дуже важливо, приймають її.

– Ці батьки сплатили за свободу України найдорожчу ціну – віддали єдиного сина, – ледь стримує хвилювання диякон. – Чи є ще більша ціна? Ні! У Біблії є підтвердження цього: коли сам Бог Отець віддав єдинородного сина за наші гріхи.

Перебуваючи на Сході України, іноді опиняючись у епіцентрі буремних подій, Анатолій Кушнірчук неодноразово бачив приклади братерства і мужності українців.

– Наші хлопці на передовій, як брати. Воюють за принципом «один за всіх і всі за одного». І коли в них закінчується їжа, вода, залишається одне, що є безмежним любов до своєї землі. Вона у них – невичерпна, бо люблять Україну до кінця, – з гордістю констатує капелан. – Навіть якби довелося йти із запальною сумішшю проти танка, переконаний – вони пішли б! Та сила, що ними рухає, це любов до своєї Батьківщини. Це те, що в нашого солдата не можна забрати. Це те, що я бачу щоразу, коли приїжджаю до них.

Ціна російської жорстокості – «за дитину по 60 тис. грн»

Доводиться дякону бувати з гуманітарною місією і на окупованій території. Він добре знає, що ризикує. Проте розуміє і те, що там – також українці, які волають про допомогу. Тож вкотре зібравши харчі та речі, вирушає до нужденних.

– Сепаратисти мені двічі наказували вийти з машини. Самі ж сідали в автомобіль і перевіряли його, – пригадує Анатолій. – Я пояснював, що священник і не маю навіть права на зброю, тим більш постачати її кому-небудь. А вони, коли нічого не знаходили, часто відбирали в мене гроші...

Траплялося, що позбавляли й машини, кидаючи з огидою: «Йди геть!» І дякон йшов, не шкодуючи, що залишився без транспорту, лише молив Бога, аби не вистрілили в спину.

– Машину забирали, але згодом повертали, – сумно посміхається капелан. – Якось зупинили два чеченці та інгуші. Так самовигнали з-за керма, але, оглянувши автомобіль, зрозуміли, що старенький, а отже їм не потрібний. Почув: «Іді сюда, забірай машина». А коли вже

рушив, донеслося: «Еслі б бил джіп – не вернул!»

На окупований Донбас волонтери з Бучі везуть переважно продукти харчування, бо знають достеменно: там люди голодають! Сам Кушнірчук неодноразово бачив, як наші співгромадяни з підконтрольних терористам територій добиралися до розташувань українських військ з надією, що їх нагодують. І бійці діляться з ними хлібом. Не дають померти з голоду тим, хто ще вчора блокував їхні автоколони, ганьбив... Бо розуміють: у нас одна земля і перемога повинна бути одна на всіх.

Одного разу Анатолію довелося побувати в невеличкому містечку С., що на Луганщині. Поруч з ним – табір, в якому залишилися 300 дітей із жінками. Їх не встигли евакуювати на велику Україну. Коли вичерпалися усі запаси харчів, там почалася скрута. Не відгукнутися на прохання про допомогу волонтери з Бучі просто не могли, тож вирішили налагодити поставку продуктів просто під ворота табору. Однак господарі «ополченці» усіляко перешкоджали їм спілкуватися з мешканцями, які фактично стали їхніми заручниками. Якось Кушнірчук почув шепіт людини, яка приймала продукти: «Діти їдять один раз на добу...» Спонтелічений звісткою Анатолій зажадав термінової розмови з командиром і незабаром таки зустрівся з ним. «Це мої діти, – випалив без роздумів. – Віддайте мені їх!» На що підтягнутий і кремезний російський вояка (волонтер чітко ідентифікував його за виправкою й особливою вимовою) відказав: «Заплатіте деньгі – заберете!» Обурення переповнило душу добродія, однак робити нічого: «Скільки?» Те, що почув у відповідь дякон, прозвучало, як вирок: «За кожного – по 60 тисяч гривень!»

– Як таке можливо? – обурювався в розпачі Анатолій, коли повертався назад. – Господи, помилуй! Як військові можуть об'їдати голодних дітей? Як можуть торгувати їхнім життям?

Та сталося диво. Капелан і досі дякує Богові за його безмежну милість. На одному із сепаратистських блокпостів священник перестрів спостерігачів ОБСЄ. Помітивши білі з маркуванням автомобілі, без вагань кинувся до них. І вже за декілька годин бучанські благодійники разом з представниками міжнародної місії продовжили перемовини із «заблуканим» офіцером. Цього разу той був куди «добріший». У підсумку волонтери отримали право безперешкодно опікуватися дітьми та контролювати їхнє харчування. Це була справжня перемога: малюки отримали шанс подолати дистрофію та вижити!

«Мене замовили»

Про те, що на нього полюють представники так званої «ЛНР», Кушнірчук дізнався від надійної людини, яка мешкає в Луганську.

– Він часто допомагав мені рятувати біженців. І коли почув серед терористів моє прізвище та побачив зафіксований номер мого автомобіля, попередив мене про небезпеку, – розповідає дякон. – Гадаю, це сталося через те, що ми постачали їжу нашим прикордонникам. Тоді вони стояли між терористами та російськими військами і не знали, «чи вже в котлі, чи потраплять туди завтра...» Хотілось якось їм допомогти, аби вони відчували нашу підтримку. І ми ризикнули.

Востаннє на кордоні Анатолій був три місяці тому. Тоді він вивозив біженців. На блокпостах фейкової «ЛНР» їх вже не пропускали просто так – злочинці встановили ціни на дорослого і на дитину. Така безбожна такса на біженців діє і дотепер. І лише

завдяки місцевим мешканцям дякон з попутниками оминув бандитські блокпости лісовими хащами та путівцями шляхами. Бували випадки, коли терористи, помітивши їх, намагалися наздогнати, але з Божою допомогою вони рятувалися. Нині за голову Анатолія терористи призначили чималу

грошову винагороду. Причина – «допомагав ворогу та вивозив людей, не сплачуючи гроші»...

Та невтомні «ангели-охоронці» з Бучі продовжують підтримувати своїх земляків, які воюють на передовій. Серед їхніх підопічних – воїни батальйону «Київська Русь» і частини Збройних Сил, які чекають на звістку з дому, на підтримку простих людей. Адже нашим захисникам так потрібно знати, що про них дбають, на них чекають, у них вірять.

Команда бучанських активістів-патріотів – 20 осіб. Їхня сила – у підтримці мешканців рідного містечка. Люди довіряють їм. Але цю довіру волонтери підкріплюють звітами, чеками, фото, документами, що свідчать про кожну витрачену копійку від суми, зібраної на допомогу. Благодійники проводять серед населення активну інформаційно-роз'яснювальну роботу, подають інформацію «онлайн». Підтримують команду Анатолія Кушнірчука Бучанська міська рада, «Червоний Хрест», який надає продукти харчування та кошти на пальне, а також забезпечує всі супровідні документи і знаки ідентифікації.

Якось бійці показали Анатолію за 800 м від одного з передових блокпостів ворожу бронетехніку, зазначивши при цьому, що прагнуть протистояти їй нашою доброю важкою технікою. Тоді це була їхня мрія. І ось нещодавно Кушнірчук став свідком, як вони отримали нові БТРи, від чого несказанно раділи, бо відтепер можуть гідно відповісти ворогові.

– Українські воїни роблять усе можливе і неможливе, аби зупинити агресора, захистити Україну. Вони риють окопи, укріплюють рубежі, вступають у жорстокий бій з ворогом, – ділитися враженнями капелан. – І все це завдяки силі духу та мужності. На жаль, вони не завжди мають сучасну техніку та озброєння. Однак усе одно зупиняють окупантів. На запитання, як це їм вдається, відповідь одна: «Вони – не найманці, тож не заради грошей взялися за зброю. Вони – на своїй землі і захищають свою Батьківщину! Як мовиться, на нашій землі – наша влада, наша воля!»

Волонтер душі

Зважаючи, що волонтер – це добровільний помічник, який діє на благо (звідти і назви «благодійник, добродій», то капелана цілком свідомо можна назвати волонтером душі. Саме таким вважають Анатолія на передовій. Він тут

потрібний, як повітря, адже військові також мають душі і потребують їжі духовної. І хто, як не священик, може її дати.

– Коли я приїжджаю і роздаю Нові Заповіді, багато хто запитує: «А ви з нами залишитесь?», «Чи буде можливість поспілкуватися?», «Чи помолитесь з нами перед бойовим завданням?» Усе це має прийняти і виконати військовий священик, – переконаний Анатолій. – А якщо, не приведи Господи, солдат прийме смерть, капелан має супроводити тіло героя та підтримати в горі його родину. Коли я везу з фронту на Київщину «200-х» і передаю їх батькам, мені дуже важко. Та я знаю: це – герої, які полягли за свободу, за Україну і ближнього свого, тому смерть їхня – не даремна.

Камуфляжна Біблія творить дива

Якщо в наших солдатів з'являється вільна хвилина, вони люблять щось почитати, завжди цікавляться справами на великій Україні, новинами української армії. За спостереженнями Анатолія Кушнірчука, вгамувати природну допитливість українського розуму дуже допомагають камуфляжна Біблія, молитовники, іконки, вервички. Тут люди з різних конфесій моляться Богу, бо знають: Він – один. Так на межі «жит-

тя та смерті» народжується єдина духовна спільнота.

– Для бійців не має значення приналежність до конфесії, бо всі ці відмінності перекриваються прагненням людини почути Слово Боже: молитви сповіді, покаєння, причасття. Коли йдеться про стан душі, жодна служба не може замінити роботу священика, котрий сприймається як людина від Бога, – переконаний Анатолій.

За його словами, журнали, газети, бюлетень воїни читають і перечитують двічі й тричі. Особливим попитом користується газета «Час», яку видає Об'єднання християнсько-військовослужбовців України. Вона зараз потрапляє на передову, і це дуже важливо. Потрібно, аби хлопці знайомилися з досвідом віруючих, пізнавали Слово Боже. Ця віра допомагає їм у жорстоких умовах війни залишатися людьми, чистими душею. Знання, що вони, захищаючи Вітчизну, виконують свій священний обов'язок, роблять бійців упевненими в собі, сильнішими.

– З нами – Бог, а отже – перемога! – упевнений капелан разом зі своїми однодумцями-волонтерами і продовжує долати на старенькому мікроавтобусі важкі фронтові шляхи, несучи Слово Боже в душу українського війська, усіляко допомагаючи жінкам і дітям вижити в страшних умовах війни, не зневіритися, залишитися сильними, гідними високого звання «українців».

Руслан ТКАЧУК

«Смаколиками» для хлопців волонтерка з Києва називає зовсім не солодощі або інші вироби кулінарного мистецтва, так вона іменує маскхалати, берці, каски, бронежилети, тепловізори і решту предметів, які допомагають бійцям боронити рідну землю. І як у добрій українській родині дбайлива жінка знає, що потрібно її чоловіку одягти, аби той не змерз, чим нагодувати, аби вгамувати його голод, Анастасія Довбиш, про яку йдеться знає, чого потребують її підопічні. А їх у неї — безліч, і за кожного болить душа.

Волонтерська ініціатива «Київська Русь», де вона є лідером, опікується 11-м батальйоном територіальної оборони з такою ж назвою, який був сформований з мобілізованих Києва та області. А ще бійцями «Київ-1», які дислокуються у Слов'янську, та окремого батальйону 95-ї Житомирської аеромобільної бригади. Не оминає група й інші підрозділи, що знаходяться в зоні АТО, доставляючи їм іменні посилки та допомагаючи

«СМАКОЛИКИ»

багатьом військовослужбовцям.

— Яюсь знайомі звернулися з проханням допомогти молодому солдату-десантнику, в якого після боїв і тривалої служби з обмундирування нічого не залишилось, — розповідає Анастасія. — Тож ми забезпечили бійця і бронежилетом, і берцями, й аптечкою.

Підтримують волонтери не тільки військових, які знаходяться на Сході України. Одній з військових частин, що вийшла на материкову Україну з Криму і зберегла 70 % особового складу, вони подарували захисні комбінезони для всіх воїнів.

Ті, хто знає Довбиш, говорять: «Проблеми армії — це її проблеми». Сама ж вона дивується: «А хіба може бути інакше? Ми чинимося в наших захисників, які живуть за принципом «Хто, як не ми? Коли, як не зараз? Де, як не тут?».

У колишньому мирному житті Анастасія працювала в комерційній структурі, мала пристойну заробітну плату. Отже, могла дистанційно матеріально допомагати волонтерському руху, не виїжджаючи

Волонтерська ініціатива «Київська Русь» виготовляє футболки, на яких зображені герби України, патріотичні гасла, малюнки, все ручної роботи, й передає їх на аукціони, ярмарки та хлопцям в госпіталях.

ДЛЯ ХЛОПЦІВ ВІД АНАСТАСІЇ

чи з Києва. Але, це було б не за духом патріотки. Навіть більше, коли вона відчула, що робота заважає волонтерству, вирішила звільнитися та зайнятися виключно допомогою армії.

З минулої весни волонтерська організація «Київська Русь» пройшла багато етапів свого становлення. Це і пошуки приміщення під склад, і наповнення його всім необхідним для бійців, і пошук автотранспорту для доставки до військ... Та найбільш складним у роботі волонтерів є фінансове забезпечення. Адже надійні бронежилети, захисні шоломи, сучасні медичні засоби, військове обмундирування та навіть продукти харчування – усе вартує коштів. Безумовно, допомагають люди бізнесу, але і самотужки група організовує благодійні аукціони та ярмарки, де збирає чимало коштів. Отже, завдяки безмежній ініціативі та напруженій роботі волонтерів «Київської Русі» постійно раз на два тижні декілька «бусів» відбувають до зони АТО з вантажем, якого так чекають наші військові.

– Це вантаж не тільки матеріальний, для наших бійців – це вантаж підтримки, вантаж глибокої шани і вдячності всього українського народу, це теплий привіт з рідної домівки, – говорить Анастасія. – Недарма ж воїни час-то запитують у нас: «Як там на Великій землі?»

Найбільш складним у роботі волонтерів є фінансове забезпечення. Адже надійні бронежилети, захисні шоломи, сучасні медичні засоби, військове обмундирування – усе вартує коштів.

Неймовірно радіють військові дитячим малюнкам, які надихають їх на ратні подвиги, роблять ще сильнішими.

– Якось ми організували зустріч представників батальйону з дітьми початкових класів однієї з київських шкіл. Після обіду кожен малюк приніс бійцям, які затрималися за розмовами в коридорі школи, по печиву, що видавали малечі на обід як десерт. Це було дуже зворушливо, – згадує Анастасія.

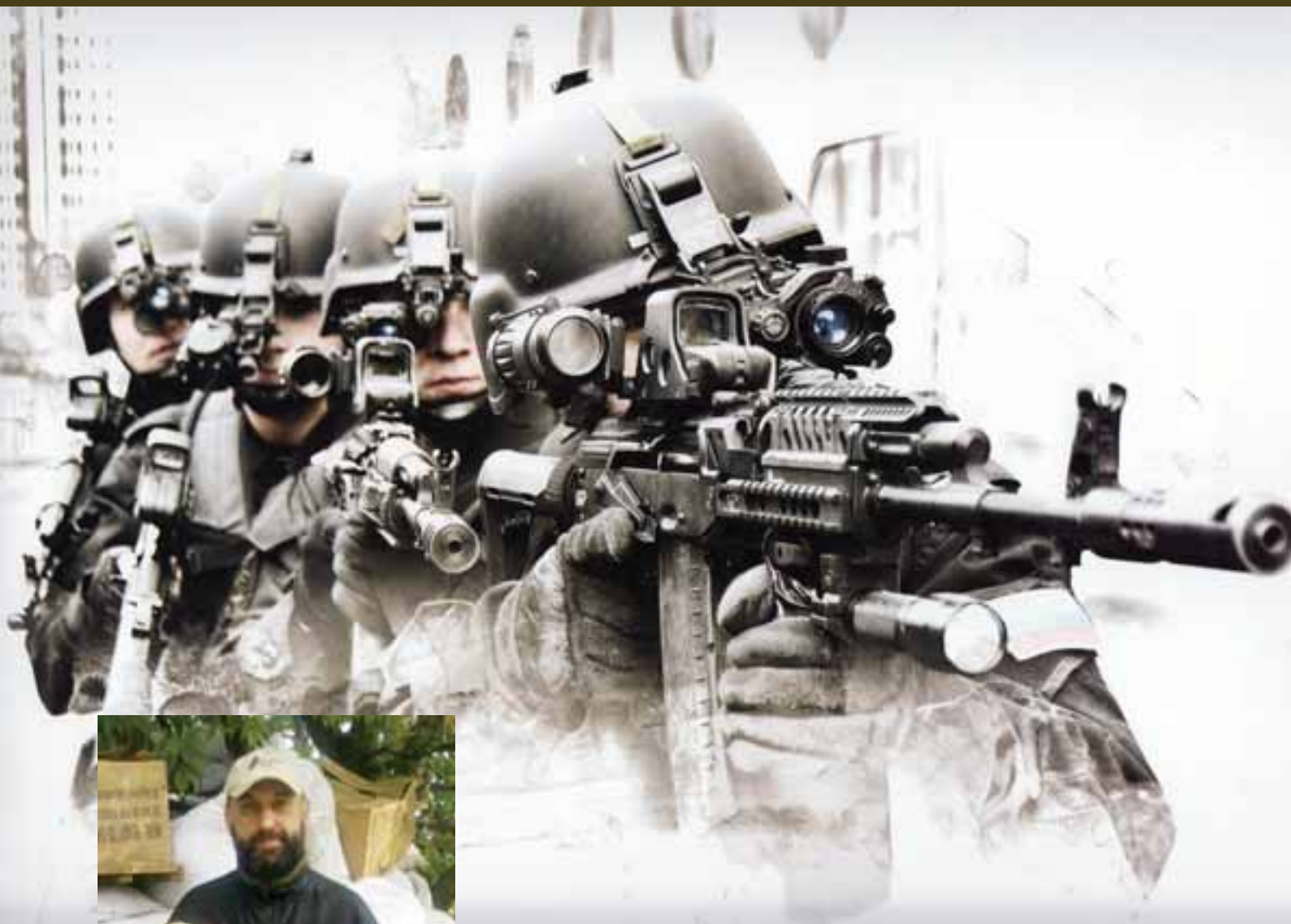
А нещодавно один літній чоловік привіз волонтерам відро меду зі своєї пасіки для «хлопців, які боронять нашу Україну».

Якщо українці – від маленьких школярів до літніх людей – готові віддати майже все для захисту своєї країни, коли волонтери надають допомогу армії в розмірах, що співвідносяться з окремими бюджетними програмами, що можна сказати ще? Тільки одне: перемога буде за нами!

Вячеслав РАЄВСЬКИЙ

СИЛИ СПЕЦІАЛЬНИХ

Одночасно із гартуванням україїнського війська на Сході нашої держави в зоні АТО у Збройних Силах України відбуваються й інші, не менш важливі, процеси. Зокрема, формується окремий вид військ – сили спеціальних операцій (ССО). Створення з деяких частин і підрозділів окремих сил не є новим у світовій військовій практиці. Цим шляхом уже пройшли США, Німеччина, Великобританія, Туреччина, Канада, Австралія тощо.

ОПЕРАЦІЙ – ВИМОГА ЧАСУ

Начальником управління спеціальних операцій Генерального штабу Збройних Сил України став полковник Сергій Кривонос – людина з величезним досвідом і незаперечним авторитетом серед спецпризначенців і десантників, практик, який відмінно зарекомендував себе під час оборони Краматорського аеропорту. Сергій Григорович погодився на ексклюзивне інтерв'ю журналу «Військо України».

– Сергію Григоровичу, чому і коли було створене очолюване вами управління?

– Сьогодні в усьому світі відбувся перерозподіл застосування підрозділів спеціального призначення. А події на Сході України стали певним моментом істини, коли оборона власного суверенітету, території та життя громадян вийшла на перший план у виконанні державних функцій. Тож рішення керівництва країни щодо формування нового

відального за антитерористичну діяльність, був підписаний ще 2007 року. Але постійний брак коштів на армію не дозволяв повноцінно провести всі необхідні заходи.

– Як ви оцінюєте конфлікт, що виник на Сході нашої держави? Чи зазнали змін способи ведення бойових дій під час так званої «гібридної» війни?

– Сьогодні ми маємо неоголошену війну, яку ведуть проти нашої держави малі диверсійні групи. Нам відомо, що переважна їхня більшість проходить підготовку в Росії. Бойовики-найманці так званих самопроголошених неіснуючих рес-

публік воюють не за правилами, поєднуючи звичайний бандитизм з нестандартними типами ведення бойових дій. Такий тип конфлікту сьогодні назива-

роду військ – сил спеціальних операцій – я вважаю цілком вчасним і життєво необхідним. Наказ, що затвердив усі необхідні документи про створення окремого напрямку, відпо-

ють «гібридним». Адже згідно із Женевською та Гаазькою конвенціями будь-яка країна зобов'язана дотримуватись законів сухопутної війни.

Що стосується специфіки застосування підрозділів Збройних Сил у «гібридній» війні, то тут нічо-

го не змінилося. При проведенні будь-якої операції поняття «наступ», «оборона», «рейдові дії» є, як і завжди, основними. Щоправда, будемо відвертими: за минулі роки деякі аксіоми стосовно основ проведення спеціальних операцій були забуті. Все, що роками напрацьовувалося

– **Сергію Григоровичу, як вирішуються питання щодо якісного та сучасного переоснащення підрозділів спецпризначення?**

– Певні зміни є. Усіх подробиць, з огляду на їхню таємність, розкривати не буду. Скажу лише, що збільшен-

ального призначення та висококомобільних десантних військ. Вважаю, переоснащення їх спеціальним спорядженням, озброєнням та засобами зв'язку має стати пріоритетним.

У жодному разі не нівелюю роль мотопіхотних, танкових та інших компонентів Збройних Сил. Утім сили спеціальних операцій – це скальпель, яким хірург робить точний надріз на проблемній зоні.

– **А чи не дублюють ввірені вам підрозділи завдання інших структур?**

– На жаль, за останні 20 років звання «спеціального призначення» надавалося багатьом підрозділам. Тому у сприйнятті людей воно втрачало свою особливість. «Беркут», міліція, СБУ, навіть деякі охоронні відомства вважали себе підрозділами спецпризначення, але хочу нагадати, що вперше вони з'явилися в 40-х роках двадцятого століття, саме в армії. Ініціатором їхнього створення став Уїнстон Черчилль. Здебільшого спецпризначенців використовували в тилу ворога для здійснення диверсій та у партизанській війні.

Що ж стосується дублювання, то я не вважаю, що це так. Адже існуючі підрозділи спецпризначення державних силових структур виконують інші особливі завдання. Вони менші за обсягом ніж наші, тому ми не можемо їх повторювати. Зазвичай при виконанні тих чи інших розпоряджень ми співпрацюємо.

нашими дідами у Другій світовій війні, радянською армією під час війни в Афганістані та збройними силами інших держав у різноманітних локальних конфліктах, у нас, на жаль, забули. Тож з'ясувалося, що ми не готові до повноцінного збройного конфлікту. Я переконаний, така ситуація виникла «на замовлення» певних зацікавлених осіб по той бік кордону.

ня бойової потужності будь-якої армії досягається через вдосконалення озброєння, бойової техніки, спорядження та підвищення ефективності дій солдата. Звісно, все це напряму залежить від фінансової складової. Це підтвердив і досвід проведення антитерористичної операції, коли з'ясувалося, що найбільш підготовленими до відбиття агресії з боку Росії виявились підрозділи спеці-

ПРОФЕСІОНАЛИ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ

– Як відбувається підготовка та поповнення особового складу спецпідрозділів?

– Бажаючих служити у військах спеціального призначення багато, але тих, хто може – насправді мало. Адже спецпризначенці – це професіонали військової справи, на яких покладають найскладніші та найвідповідальніші завдання. Вони працюють у надзвичайно екстремальних умовах, тому особовий склад відбирають дуже прискіпливо. Необхідно мати належну фізичну, інтелектуальну підготовку і, що не менш важливо, поважати людські цінності.

На жаль, через бойові дії на Сході нашої держави певна кількість наших хлопців отримали психологічні травми, через що тепер не можуть виконувати специфічні завдання. Є й люди, які не виправдали надій командування. Таких переводять в інші роди військ. На їхнє місце підбираємо кандидатів з інших частин та резерву. Словом, робота триває.

– Чи маєте намір щось змінити, перебуваючи на посаді керівника управління?

– Головне завдання, над яким ми працюємо, – це зміна психології та менталітету застосування наших підрозділів. Необхідно змінити пріоритети щодо їхньої підготовки та використання. Сьогодні це залежить від часу та, як я уже говорив, від

фінансового забезпечення.

Що стосується бажання та досвіду особового складу, можу вас запевнити: він є. Фахівці, які отримали бойовий досвід у зоні АТО, для нас безцінні, тож ми докладемо всіх зусиль, аби зберегти цей потенціал.

– У травні-червні 2014 року ви керували обороною аеропорту Краматорська. Як вдалося відстояти його без втрат?

– Весь особовий склад, з якими довелося перебувати в зоні АТО та утримувати аеропорт, показав високий професіоналізм і бойовий дух. Усі мої підлеглі – справжні патріоти України. Їхні батьки та близькі мають повне право пишатися сво-

їми синами та чоловіками. Адже те, що тоді робили хлопці, виходить за межі реальності й розуміння. Протягом 47 днів без води, їжі, електрики, під постійними обстрілами вони виконували завдання, покладені керівництвом. І для нас, і для місцевих мешканців Краматорськ є своєрідним паролем, за яким ми розуміємо один одного. А той невеличкий значок, який власноруч виготовили та подарували всім захисникам аеропорту вдячні мешканці міста, став умовним знаком, за яким навіть через багато років ми впізнаватимемо один одного.

– Дякую за розмову.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

АТАШЕ З ПИТАНЬ ОБОРОНИ ЛАТВІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ «**ЛАТВІЯ ГОТОВА** РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМ

ПІДПОЛКОВНИК ЗІГМУНДС БАЛОДІС: ПОДІЛИТИСЯ ДОСВІДОМ В ОБОРОННОМУ СЕКТОРІ»

– Пане Зігмундсе, Латвія створювала свою армію практично з «нуля», вимагаючи при цьому від Російської Федерації негайного виведення військ колишнього Прибалтійського військового округу. Українське військо, яке роками цілеспрямовано знищувалося, сьогодні також знаходиться на стадії відродження. Тому досвід Латвійської Республіки є цікавим для нашої країни. Скажіть, з чого розпочалося відновлення національного латвійського війська?

– У березні 1991 року на референдумі 73,68 % населення висловилося за незалежну державу і вихід зі складу СРСР. 21 серпня 1991 року в Латвії прийняли Конституційний закон про державний статус, яким республіка проголошувала себе незалежною і демократичною державою. 23 серпня 1991 року, під час невдалого путчу в Москві, парламент Латвії відновив кордони республіки станом на 16 липня 1940 року. Незалежність моєї країни у перші дні визнали Україна, Ісландія, Естонія, Литва, Данія, Фінляндія, Німеччина, США. У лютому 1992 року президент Російської Федерації Борис Єльцин прийняв рішення про поетапне виведення радянських військ із території республіки. З березня 1992 року цей процес розпочався, а остаточно був завершений 31 серпня 1994 року.

СРСР залишив Латвії незначний військовий потенціал. У національну власність перейшли лише два стратегічні об'єкти: Салдуський полігон авіаційних мішеней і РЛС далекого попередження.

«Латвія відкриє Україні Європу», – такими заголовками рясніли стрічки новин 1 січня 2015 року, коли Латвійська Республіка почала головувати в Раді Європейського Союзу. Українська влада й експерти покладають на головування дружньої країни великі надії. Зокрема, є великі шанси, що у травні на саміті «Східного партнерства» підпишуть угоду про введення безвізового режиму між Україною та ЄС. Прибалтійський сусід підтримує нашу державу і у відстоюванні територіальної цілісності. Ми маємо також багаторічні плідні стосунки між оборонними відомствами.

Про становлення війська Латвії та приєднання держави до системи колективної безпеки розповідає аташе з питань оборони Латвійської Республіки в Україні підполковник Зігмундс Балодіс.

Збройні сили Латвії були створені в 1994 році після об'єднання сил самооборони і національної гвардії «Земессардзе», добровільної збройної організації, аналогом територіальних військ. Латвія має право використовувати свої Збройні сили для індивідуального і колективного захисту від збройного нападу, а також для виконання своїх міжнародних зобов'язань відповідно до Статуту ООН, а також статті 5 Договору Північно-Атлантичного Договору від 1949 року, латвійської конституції та інших законів. Суспільство за допомогою органів державної влади здійснює демократичний контроль над військом.

– Чи вистачає наявного складу війська для надійного захисту держави?

– Збройні сили нашої країни представляють регулярні війська, «Земессардзе» і резерв. Основне їхнє завдання – захист суверенітету та територіальної цілісності країни. Регулярні війська складаються з піхотної бригади Сухопутних військ, флотилії Військово-морського флоту, авіабази Військово-повітряних сил, командування освіти і доктрини, командування логістики, підрозділу спеціальних операцій і штабного батальйону. У цілях забезпечення законності в національних Збройних силах діє військова поліція.

Регулярні Збройні сили Латвії в цілому налічують близько 5 тис. військовослужбовців, із них більше тисячі офіцерів. У «Земессардзе» – близько 11 тис. добровольців. 17 % військовослужбовців становлять жінки. До резерву національних Збройних сил зараховують військовослужбовців, які вийшли на пенсію і не зняті з військового обліку; громадян Латвії – чоловіків, які досягли 18-річного віку і придатні до військової служби, а також громадян Латвії – жінок, які досягли 18-річного віку і висловили бажання або пройшли спеціальний військо-

вий учбовий курс чи завершили навчання в «Земессардзе».

Служба в «Земессардзе» носить добровільний характер. Військовослужбовці не притягуються до виконання повсякденних завдань, але у разі потреби повинні бути готовими взяти участь у врегулюванні кризи або зі зброєю в руках стати на захист своєї країни. Вони виконують службові завдання у вільний від роботи час чи в ході зборів (навчань) за контрактом.

– Як побудована система територіальної оборони Латвії сьогодні? Чи можемо ми застосувати в Україні досвід Вашої країни?

– Метою створення «Земессардзе» було формування територіально розгорнутих, вірних Латвії частин, які можуть швидко відреагувати на різні типи загроз. Організація заснована на принципі єдиначальності та здійснюється командиром під керівництвом командувача національними Збройними силами. Для того, щоб ефективніше управляти батальйонами, були створені три округи. Перший складається з 5 батальйонів і штабу округу в Лієпаї, другий – із 7 батальйонів і штабу в Резекне, третій – із 6 батальйонів і штабу в Ризі.

Після вступу Латвії в НАТО од-

ними із завдань «Земессардзе» стали створення і підготовка спеціалізованих батальйонів бойового та тилового забезпечення. Підрозділи створювалися на базі піхотного батальйону, що забезпечило підтримку військового професіоналізму і виконання функцій відповідно до вимог Альянсу. В умовах оголошення військового стану кожному підрозділу визначили міри готовності, завдання і час їх виконання. У 2015 році в кожному батальйоні «Земессардзе» планується створити підрозділ швидкого реагування. Латвійська модель захисту також передбачає профілактику загроз у тісній співпраці з прикордонниками, поліцією та службою безпеки. Ми можемо поділитися з нашими українськими колегами досвідом створення добровільних батальйонів на зразок «Земессардзе». Такі підрозділи, розташовані за територіальним принципом, добре себе зарекомендували. До того ж їх утримання не потребує значних коштів.

– Чим керівництво Латвії може зацікавити громадян, у тому числі резервістів, при вступі на військову службу і в підрозділи територіальної оборони?

– З 2015 року в соціальній сфері на громадян Латвії очікує багато позитивних змін, у тому числі для

«земессаргів» і військовослужбовців. Підвищиться рівень базової ставки нарахування зарплати, а термін вислуги скоротиться на два роки для можливості нарахування пенсії.

Станом на 1 січня 2015 року підвищений розмір пайкових виплат «земессаргам» і військовослужбовцям. Сума виплати збільшилася із 7,11 євро на день до 9,96 євро. «Земессарг» отримує цю компенсацію, якщо він брав участь у підготовці або виконанні професійних обов'язків принаймні 8 годин на день.

Сьогодні згідно з постановою Кабінету міністрів «земессарги» одержують не лише пайкові виплати, але і компенсацію за кожен день виконання службових завдань чи навчань. Розмір компенсації становить 5 % від щомісячного окладу залежно від вислуги і звання професійного військовослужбовця.

– Скажіть, як вирішується питання забезпечення армії технікою та озброєнням?

– У 1991 році в латвійській армії не було жодної одиниці зброї. Спочатку її закуповували у країнах колишнього Варшавського договору. Так, наприклад, автомати Калашникова – у Польщі, Румунії, Словаччині. Пізніше прийняли рішення перейти на зброю натовського стандарту. Сьогодні Сухопутні війська мають різні види сучасної броньованої і автомобільної техніки, стрілецької зброї.

У ВМС знаходяться різні типи кораблів – від мінних тральщиків, штабних кораблів до патрульних човнів. Нещодавно флот отримав нові патрульні катери оригінальної вітчизняної конструкції, виготовлені в Латвії.

ВПС при виконанні завдань використовують гвинтокрили Мі-17, Мі-2, літаки Ан-2, Л-410, РЛС TPS-117, ASR-7, Р-18, радар PS-70, ЗРК RBS-70.

– Скажіть, за якими напрямками здійснюється співробітництво наших армій?

– З 1 січня 2015 року головування в Раді Європейського Союзу перейшло до Латвії. Моя країна підтримувала і продовжує підтримувати тісну співпрацю з Україною як міжнародного, так і двостороннього характеру. Ці відносини мають глибоке історичне коріння, адже Україна була однією з перших дер-

Наш співрозмовник підполковник Зігмундс БАЛОДІС. Народився 21 березня 1961 року у м. Резекне, Латвія.

В 1984-1989 рр. навчався в Латвійському університеті (м. Рига) на історичному факультеті.

Закінчив курси з міжнародного військового співробітництва (Німеччина, Англія, США).

З 1992 р. по 2002 р. проходив службу у «Земессаразе».

З 2007 р. аташе з питань оборони Латвійської республіки в Україні, Білорусі, Молдові, Польщі, Румунії.

жав, які в серпні 1991 року визнали відновлення незалежності Латвійської Республіки. Наші країни мають значний потенціал для співробітництва у сфері оборони, яке розпочалося 12 липня 1994 року, коли була підписана угода між міністерствами оборони Латвійської Республіки й України про співробітництво у військовій сфері.

У 2014 році відбулося кілька зустрічей на найвищому рівні, у тому числі робочий візит міністра оборони Латвії Раймонда Вейоніса до Києва. Очільник нашого відомства зі своїм українським колегою обговорили латвійські можливості надання підтримки Збройним Силам України і висловив підтримку Вашій державі щодо захисту територіальної цілісності.

Військовослужбовці національних Збройних сил Латвії в минулому році брали участь у тактичних навчаннях «Репід Трайдент-2014», які проходили на території міжнародного центру миротворчості і безпеки Академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного.

Латвійський уряд торік підтримував рішення інвестувати кошти у створення Цільового фонду НАТО для України на зміцнення військового керівництва, комунікацій і комп'ютерної техніки. Уряд Латвії також підтримував покриття витрат на лікування поранених військовослужбовців України. Наші лікарні прийняли 21 бійця АТО.

Представники Міністерства оборони Латвії у грудні 2014 року вручили подарунки до новорічних свят дітям військовослужбовців Збройних Сил України, які переїхали із сім'ями з тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим до Миколаєва. Окрім дитячих іграшок і теплих речей, родинам військовослужбовців передали електричні побутові прилади, масляні обігрівачі, мікрохвильові печі й інше необхідне майно на суму більше 25 тис. євро. Цю добродійну акцію на підтримку дітей українських військовослужбовців представники Латвійської Республіки провели вже вдруге. Перший вантаж передали напередодні нового навчального року. Це було майже 2 тонни канцелярського приладдя.

У плані двосторонньої оборонної співпраці на 2015 рік – проведення більше десятка заходів, у тому числі зустріч на найвищому рівні, участь у тактичних навчаннях, а також фінансування навчання українських військових у Балтійському оборонному коледжі.

Наші країни об'єднують спільні інтереси у сфері зовнішньої політики та географічна близькість, що дає можливість разом вирішувати питання безпеки в регіоні. Ми завжди високо оцінювали підтримання Україною внутрішньополітичних досягнень і зовнішніх цілей Латвії – інтеграції в Європейський Союз і НАТО. Латвія схвалює розвиток України як демократичної держави, її тісне співробітництво з європейськими та євроатлантичними структурами і завжди готова поділитися своїм досвідом щодо реалізації реформ.

Бесіду вів Юрій КУЗНЕЦОВ

Звідки пішла Новоросія?

Тим, хто нині прагне переписати історію нашої держави, розділити її територію, розсварити український народ і утворити незаконним шляхом нові республіки, доречно та корисно було б знати окремі сторінки історії України.

Ще із XVII століття південні землі сучасної України згідно з офіційними документами і традицією вважалися власністю запорозьких козаків.

У результаті перемоги Туреччини у 1710-1711 роках Азов і прилеглі регіони, фортеці Таганрог, Камінний затон, Богородицька на річці Самарі Росією були втрачені.

За Адріанопольським трактатом 13 липня 1713 року Росія втратила територію Запоріжжя. Кордон встановили на Лівобережжі Дніпра між річками Орель і Самара. Підтвердили умови Прутського миру про повернення Туреччині Азова з околицями. Росії заборонялося зводити у прикордонні фортеці. Туреччина визнала за останньою Лівобережну Україну та Київ.

Під час наступної русько-турецької війни (1735-1739 роки) Росія у вересні 1739-го за Білгородським трактатом закріпила за собою Азов без права будувати укріплення та невелику територію на Правобережній Україні. Водночас, як і раніше, Росія не отримала виходу до Чорного моря і права тримати флот на Чорному й Азовському морях. Кордон проліг по річці Конка. Близько кордону з турецькою стороною з'явився хутір запорозьких козаків, які й стали засновниками поселення в цих землях.

Із 1731 року київський генерал-губернатор почав будувати українську лінію укріплень, для чого знадобилися робочі руки. Прискорили рішення й деякі побоювання, що запорожці перейдуть під польську владу, підтримають ворожого Росії кандидата на польський трон Станіслава Лещинського.

Запорожці погодилися на пропозицію Росії: перебралися на приток Дніпра – річку Підпільну – й заснували Нову Січ. Нагадаємо, що автор першої української Конституції гетьман Пилип Орлик застерігав козаків не йти під протекторат Росії, однак вони, обравши нового гетьмана Малашевича, заселили землі, що за Прутським миром належали Туреччині. Тим самим вони віддали ці землі Росії, оскільки опинилися під її протекцією.

Запорожці не дочекалися офіційного документа від царського уряду, тільки мали грамоту цариці Анни, а їхнє звернення до російських уря-

довців від 1735 року містило твердження, що ця земля завжди належала Війську Запорозькому.

За цієї правової невизначеності, відсутності відповідного договору з царським урядом кожна сторона трактувала ситуацію, що склалася, на власний розсуд: козаки вважали законним повернення всіх своїх вольностей разом із землею, а царський уряд трактував їхнє повернення як набуття російського підданства.

Білгородський трактат між Росією і Туреччиною від 1738-го значно погіршив становище запорожців. За додатковим документом «Інструмент» від 1740 року, що уточнював цей договір, за Росією закріпилося право на землю, яка належала запорожцям. Однак ззовні все залишалося без змін: кілька комісій, зокрема, 1745 року – польські, російські та запорозькі – встановили кордон Запоріжжя та Польщі на підставі «Грамоти Стефана Баторія», в яких межа запорозьких володінь зазначалася від міста Трехтемирів на південь по Дніпру, а наприкінці XVII ст. північний кордон запорозьких володінь

простягався вздовж річок Тясмин і Самара.

До того ж в Універсалі Богдана Хмельницького від 15 січня 1655 року визначено північні кордони на підставі згадуваної жалуваної грамоти короля Стефана Баторія: від Трехтемирова Дніпром до Чигирина, а в договорі 1696-го – кордон, прокладений по річці Тясмин. У Карловицькій угоді 1699 року межа зазначена по течії річки Синюхи. Ці кордони не заперечували ані гетьманщина, ані Московщина.

Наукові розвідки щодо згаданих документів Стефана Баторія та Універсала Богдана Хмельницького у своїх висновках не збігаються. Одні вітчизняні дослідники доводять несправжність цих паперів, які начебто заради документального підтвердження були підроблені козаками, які приїздили делегаціями до Катерини II для обстоювання приналежності українських земель. Інші вчені схиляються до оригінальності грамоти Стефана Баторія, підставами чого вважають як знищення Росією всіх архівних документів після лікві-

дації Запорозької Січі 1775 року, так і небажання російських дослідників XIX ст. відновлювати об'єктивні реалії.

В угоді з російським урядом (Катерини II) зазначено, що запорожці визнають себе підданими цариці, підлягають владі київського генерал-губернатора, отримують щорічно 20 тис. карбованців платні від казни. Запоріжжя 1750 року було передано відомству гетьмана Розумовського. Водночас залишалася влада і київського генерал-губернатора.

Гетьман Калнишевський, розуміючи важливість землевладіння козаками, намагався, фактично змагаючись із Росією, заселити прикордонні землі українськими козаками. Адже біля порогів царський уряд мав намір поселити Самарський полк. Однак Калнишевський випередив владу і поселив тут над річкою Інгульцем вихідців із Правобережної України. У північній смузі оселялися козаки із сусідніх полків: Миргородського, Полтавського, Переяславського. Їх приваблювала родючість землі та ліси. Поступово людність просувалася все далі на південь. Поселення доходили до рік Орелі та Самари. Російський уряд охоче підтримував прибульців, розсилав своїх агентів до Польщі для агітації українських селян вертатися в Україну.

Отже, за Білгородським трактатом Туреччина віддала Росії землі, які вважалися запорозькими – південна межа російської імперії просунула-

ся на південь по лінії від гирла ріки Кінські Води до Великої Берди. Протягом 1740-х років північна смуга вольностей була втрачена запорожцями. На цих землях панував Київський генерал-губернатор як єдиний військовий командувач Російської імперії в Південній Україні.

Проблема на той час полягала також у тому, що нові переселенці зберігали підлеглисть полковому начальству, а не переходили під владу запорожців. Це непокоїло Кіш і він звертався до російського уряду з проханням повернути йому захоплені землі та виселити загарбників.

Однак жодної підтримки запорожці не отримали. Навпаки – і гетьман наполягав на правах прибулих миргородських і полтавських козаків, і російський уряд збільшував кількість укріплень із російськими залогами, підлеглими київському генерал-губернаторові.

Щодо сербської міграції, то в середині XVIII ст. російський уряд, реалізуючи політику асиміляції (витіснення корінного населення), поселив на цих землях сербів – мешканців Австрії, які просили дозволу переселитися до Росії, тікаючи від австрійських утисків. І вже 1751 року на запорозьких землях з'явилися сербські колонії, для яких виділили значну кількість земель – від річки Кагарлик до річки Тури, від річки Березівки до Омельника. Під командою сербського генерала Хорвата сформувалися полки: пандурський піхотний і гусарський. Уся ця територія дістала назву «Нова Сербія», яка підлягала владі Сенату. Вищою місцевою владою над нею був київський генерал-губернатор. Територія Нової Сербії поділялася на роти або шанці. Осередком кожної роти стало укріплене місто. Основним осередком управління сербських полків був Новомиргород, де перебували Хорват і полкові адміністративні установи. Адміністративним центром стала збудована на річці Інгул фортеця св. Єлисавети.

У 1753 році до російського уря-

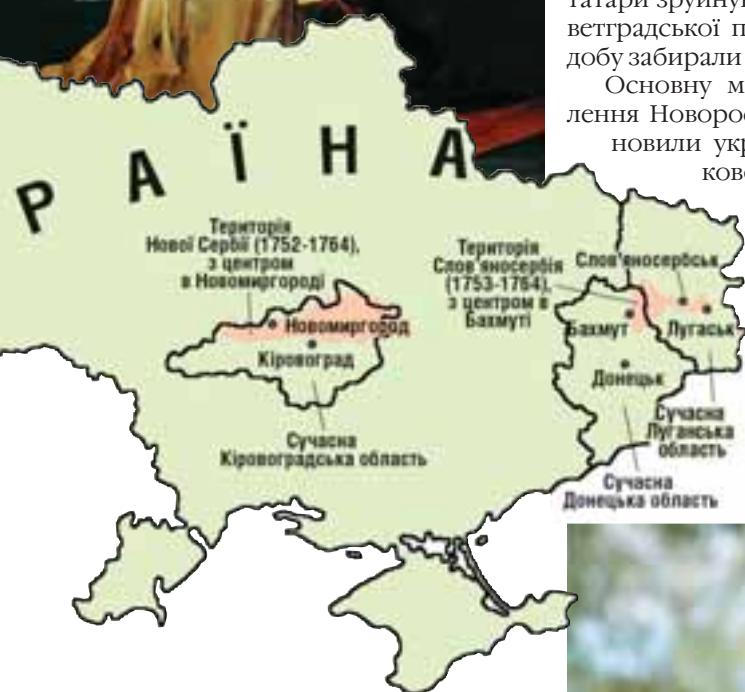
ду звернулася нова група сербів із проханням поселитися в Російській імперії. Уже під командою інших сербських полковників – Шевича та Прерадовича. Російський уряд виділив їм землі між річками Сіверський Донець, Лозова, Лугань та Бахмут. Ця територія дістала назву Слов'яносербія, що була подібна до Нової Сербії. Сербське населення мало більше привілеїв, ніж українське. Сербам давали більше землі, гроші на господарство, військовим – платню, пенсію, право безмитної торгівлі та вивільнення від усіляких податків... Захищали військові поселення російські регулярні частини.

За наказом Сенату козаків було виселено з цих земель, а їхні маєтки передано сербам. Українці могли залишитися тільки як прислуга і наймити у сербів. Усе це викликало відтік українського населення на Запоріжжя, Дон, хоча Сенат і видавав накази обмежувати вихід українців і повертати їх додому.

З метою перекрити українську міграцію, у 1753 році Сенат видав новий наказ – оселити «українських козаків» на смузі землі за 20 кілометрів на південь від Нової Сербії, тим самим створивши Новослобідський полк, яким керував Сенат, а не гетьман. Полк, у якому було мало українців, був поділений на 20 сотень, а пізніше перетворений на Єлисаветградський пікінерний полк. Його сотники отримали офіцерські звання та дворянство.

Поселення і переселення сербів не дали бажаного результату: ані в сенсі військового захисту, ані розвитку сільського господарства. У 1764 році царський уряд ліквідує окремі сербські поселення і створює єдину Новоросійську губернію. При цьому не забувши приєднати до губернії 30 сотень українських земель Полтавського, Миргородського, Лубенського та Переяславського полків із селами, хуторами – загалом понад 40 тис. мешканців. У 1770 році до Новоросійської губернії приєднали широкую смугу запорозьких земель з низкою фортець – від Дніпра до Азовського моря.

Таким чином Катерина II поступово позбавила незалежності та скасувала спочатку Гетьманщину, пізніше Слобідську Україну та нарешті виокремленні сербські поселення.

Новоросійську губернію Катерина II поділила на дві частини: Єлисаветинську та Катеринославську. До останньої пізніше увійшли запорозькі землі на північ від нової Дніпровської лінії.

На території Новоросійської губернії було поселено гусарські полки. В Єлисаветградській провінції – Чорний і Жовтий (від кольору

уніформи) пікінерні полки, Молдавський і Бузький. У Катеринославській – Дніпровський, Донецький, Луганський пікінерні полки та Самарський гусарський. У Бахмутському повіті – Бахмутський гусарський полк.

У 1764 році Сенат ухвалив «План заселення Новоросійської губернії», а також маніфест 1762 року, який закликав чужинців до Росії, та наказ Катерини II з цього приводу тощо. У результаті у Єлисаветградській провінції 75 % поміщиків були офіцерами місцевих полків, зокрема – росіяни, серби та незначна кількість українців. У Катеринославській зустрічаємо великих землевласників, серед яких обозний Кочубей (5 000 десятин землі). Стримували поселенців часті набіги запорожців, татар, поляків. Тільки в 1769 році татари зруйнували 50 слобід Єлисаветградської провінції, людей і худобу забирали із собою...

Основну масу сільського населення Новоросійської губернії становили українці, а також частково болгари, волохи, молдавани, вірмени, греки та росіяни. Уперше в 1764 році було дозволено оселитися в Новоросійській губернії

жидам, які взяли на відкуп експорт ременю. Селяни залюбки осідали в цих провінціях, оскільки за спиною були запорозькі вольності та в разі ускладнень вони могли спокійно перейти в інші землі. З метою позбутися панщини охочі записувалися до військових (пікінерні полки).

Утім на цих землях було неспокійно. Постійні повстання на Правобережній Україні 1768 року – Коліївщина – знайшли відгуки на Запоріжжі та в Новоросійській губернії. Із цим рухом пов'язаний бунт пікінерів 1769-го, які відмовилися йти на війну з Туреччиною. Їх підтримала значна група запорожців. У 1770 році регулярні царські війська та донські козаки виступили проти пікінерів. З ними розправлялися жорстоко – багато людей було знищено або заслано до Сибіру.

В останні роки Запорозької Січі протистояння з Новоросійською губернією набуло характеру постійної війни. Царат поступово захоплював запорозькі землі, а у відповідь запорожці руйнували російські поселення. Утім сили були нерівні, і 1775 року Катерина II ліквідувала Запорозьку Січ.

Новоросійська губернія залишила за собою цю назву й надалі.

Людмила ЧЕКАЛЕНКО

РОСІЙСЬКА ВЛАДА ТРИМАЄТЬСЯ НА БАГНЕТІ

Як свідчить історія, російські можновладці завжди, як дідько ладана, боялися здобуття Україною державності. І тільки-но з'являлися її перші паростки, як їх нещадно нищили. Та чи не найкривавішим в історії українсько-російських відносин виявилось минуле століття! Втопивши в

крові Українську Народну Республіку, більшовики влаштували нам ще й голодомори, політичні репресії. Їхня ціна, за визнанням російського письменника Олександра Солженіцина, – близько 10 мільйонів людських життів!..

ІСТОРИЧНА БРЕХНЯ ЗАГАРБНИКА

Сьогодні на тлі неоголошеної війни проти України окремі російські історики стверджують, що народ Криму «добровільно, без найменшого спротиву пішов під крило Росії, яка уберегла його від багатьох катаклізмів». Це – велика брехня, притаманна російській історичній науці, особливо останнім часом. Факти, документи, вцілілі в архівах спецслужб, спогади сучасників переконливо спростовують подібну маячню.

«Без українського вугілля Росія існувати не може...»

Для тих, хто і досі вважає, що Україна добровільно приєдналася до більшовицької Росії, процитую Лева Троцького – одного з найближчих соратників Леніна. Звертаючись до комуністів-агітаторів, які відправлялися на наші землі відразу після перемоги жовтневого заколоту 1917 року, він писав: «Пам'ятайте також, що так чи інакше,

**Отаман Камянець-Подільського
війська Володимир Котович,
1919 рік**

а нам необхідно повернути Україну. Без українського вугілля, заліза, руди, хліба, солі, Чорного моря Росія не зможе існувати, вона задихнеться».

А ось досить красномовне зізнання Михайла Муравйова перед тим, як його орда захопила Київ: «Цю владу ми несемо з далекої півночі на гострих багнетах і там, де її встановлюватимемо, підтримаємо силою багнетів. І нехай загинуть мільйони, але Україна має бути нашою».

Таких напучувань і зізнань більшовицьких вождів можна навести сотні: вони збереглися в архівах і свідчать про насильницький характер приєднання України до складу Російської радянської імперії. А також про опір більшовицькій владі, яку уособлювали російські війська, що почався відразу після того, як Москва спробувала «вгамувати» наш народ. Адже зі зброєю в руках проти неї виступили сотні тисяч українців. Історія зберегла багато неспростованих фактів, які також свідчать, що спротив набув масового характеру. Так, Михайло Тухачевський, до речі, розстріляний у 1937 році своїми господарями як «ворог народу», заявляв, що Червоній армії доводиться вести «не бої та операції зі знешкодження бандитів і контрреволюціонерів, а справжню війну з місцевим населенням». Влада «робітників і селян» трималася лише завдяки військовій силі.

Члени Харківського повстанського комітету, 1922 рік. Фото з архіву Харківського СБУ

Так, наприкінці 1920 – на початку 1921 років війська Червоної армії, які перебували на окупованій території УНР, налічували понад мільйон вояків. За словами того ж Фрунзе, 85 % з них становили етнічні росіяни, 6 % – поляки, євреї, представники інших національностей, а українців поміж них було менше 9 %.

Навесні 1920 року в Харкові, що перебував під владою більшовиків, була видана інструкція каральним органам, котра повністю розв'язувала їм руки в боротьбі з українцями, що бажали жити в самостійній державі.

«Взяти 10 заручників і розстріляти на місці»

На жаль, сили виявилися нерівними, тож Україна поступово перетворилася на колонію Росії. Але цього імперії було замало: на окупованих територіях більшовицькі яничари розпочали проти українців криваву війну. Насамперед з тими, хто не бажав миритись з так званими новими порядками. Особливо «відзначилися» чекісти – «передовий загін партії», як їх називали комуністичні вожді. ВНК (Всеросійська надзвичайна комісія) свою «роботу» розпочала в Україні

з перших днів січня 1919 року, після захоплення Червоною армією Харкова. Так, 15 січня того ж року був сформований особливий корпус військ ВНК, призначений для боротьби із селянами. Допомогали йому спеціальні загони з боротьби з бандитизмом, до складу яких брали навіть колишніх кримінальних злочинців. Головне – відданість новій владі і готовність убивати тих, хто не згоден з нею. А щоб звірствам надати хоча б якусь видимість законності, незабаром з'явилася постанова, що давала право розстрілювати селян, котрі не підтримували нову владу. І не лише їх, а й мирних людей, на яких падала бодай найменша підозра у спротиві чи відмові співпрацювати з каральними органами. Завойовники не приховували свого шовінізму, виносячи смертні вирокі від імені Росії.

Коли знайомишся з архівними документами,

Селяни, заарештовані як члени СВУ, 1930 рік

що висвітлюють ті далекі події, бачиш певні паралелі із сьогодинніми подіями на Сході нашої країни. Наприклад, росіянам тоді допомагали й етнічні українці, разом з ними чинячи чорні справи. Один із них – комендант Харківської ГНК (Губернська надзвичайна комісія) Степан Саенко. Його злочинна, садистська суть особливо виявилася під час масових розстрілів на Слобожанщині 1919 року. За свідченнями тих, кому пощастило вижити, перед розстрілом людей цей кат полюбиав усіляко познущатися з них. Приміром, кілька годин тримав на лютому морозі. А ще – особисто колов кинджалом, прирікаючи на мученицьку смерть. Радянська влада сповна віддячила своєму вірному слугі, удостоївши його кількох орденів і надавши статус почесного громадянина міста Харків...

Історія зберегла свідчення ще про одного покидька – Дору Євлінську,

яка в підвалах Одеської ГНК власноруч розстріляла понад 400 людей, у переважній більшості офіцерів. За надмірну жорстокість колеги називали її «Відьма». Скільки тоді було таких саєнків, євлінських? Сотні, тисячі, руками яких і зміцнилася радянська влада.

А хіба сьогодні в так званих «ДНР» і «ЛНР» покидьки, зомбовані російською пропагандою, не знущаються з людей, які не поділяють їхніх поглядів? Це вони влаштували так званий парад українських військовиків-полонених, а «патріотично налаштовані жителі Донецька», як назвало їх російське телебачення, морально і фізично знущалися з них.

Більшовики нищили храми, а сьогодні їхні нащадки з так званих «ДНР» і «ЛНР» переслідують священників Київського патріархату, а в школах

1921 року: «Взяти із села Балаклея 10 осіб з куркульсько-бандитського елементу та із села Сивдівки 5 осіб і розстріляти на місці». Чим же завинили селяни? Відповідь: «Не симпатизували радянській владі». Сьогодні теж на окупованих територіях розгорнута війна проти громадян, які воліють жити в суверенній та єдиній Україні.

«Встанемо всі, як один, до зброї і скажемо: „Геть з України, прокляте сміття!“»

Попри масовий терор, розв'язаний російсько-більшовицькою владою в Україні, народ не хотів миритися зі становищем рабів. І не лише в 20-ті роки ХХ століття, коли вона тільки-но прийшла до нас, а й пізніше – коли вся територія України опинилася під їхнім чоботом.

«Існує широко розгалужене польсько-петлюрівське підпілля, яке охоплює 67 районів України. Протягом лише 20 днів арештовано 12 178 осіб, ліквідовано 995 утворень, які, за нашими агентурними даними, є ворогами радянської влади і саботажниками. Попри всі заходи, кількість бандитів та антирадянських елементів зростає». Це – витяг з доповіді Сталіну голови Всеукраїнської НК Балицького.

За словами Романа Круцика – голови Київської громадської організації «Меморіал», яка опікується вшануванням пам'яті безвинних жертв більшовицького режиму, у кожній області були спалахи стихійної, а то й організованої боротьби проти більшовицької влади.

– Протягом десятиліть нам розповідали байки про те, як український народ радо зустрів проголошення радянської влади, – говорить Роман Миколайович. – Але це була відверта брехня. Документи, які я бачив на власні очі, працюючи в архі-

запроваджують російські програми навчання. Знову пропагуються цінності радянського минулого, а тих, кому вони не подобаються, називають бандерівцями.

Більшовицька влада, колискою якою стала Росія, звідки вона й прийшла на нашу землю, пролила в Україні ріки крові. А перші її струмки з'явилися ще в 20-х роках минулого століття.

Ось витяг з протоколу черкаської повітової наради по боротьбі з бандитизмом, яка відбулася у травні

ІСТОРИЧНА БРЕХНЯ ЗАГАРБНИКА

вах СБУ, переконливо спростовують ці твердження. Радянська влада насаджувалася насильством, зокрема і безжальними масовими розстрілами людей, голодоморами. Навіть і сьогодні, на 24-му році існування незалежної України, мало хто знає, що в багатьох волостях і повітах України до кінця 20-х років діяли партизанські загони!

За радянськими джерелами, лише на Київщині у квітні 1919 року сталося 38 збройних виступів селян. Одним із найчисельніших повстанських загонів був загін отамана Зеленого (Данила Терпила) з Трипілля.

У березні, зібравши 3 тисячі невдоволених радянською владою, він розпочав антибільшовицьке повстання на півдні Київської губернії. Зеленівці виступали насамперед проти свавілля «чекістів», насаджування так званої продрозверстки і створення радгоспів. Вони визволили Обухів, Богуслав, Переяслав, Тарашу, перерізали залізничне сполучення з Києвом, часто зупиняли на Дніпрі судна з награвованим українським хлібом. Уже влітку 1919 року загони Зеленого налічували майже 10 тисяч осіб, маючи на озброєнні гармати і кілька десятків кулеметів.

У районі Чорнобиля діяв загін отамана Струка, який оголосив себе командувачем 1-ї повстанської армії і навіть планував разом із Зеленим штурмувати Київ. У зверненні до селян Київщини він писав: «Надійшов час, брате, коли треба тебе застерегти від біди в тяжку для тебе годину... Встанемо всі, як один, до зброї і скажемо: «Геть з України, прокляте сміття! Не давай їм своїх синів...», шли до

нас чесних повстанців. Настав час визволення нашого краю».

У квітні 1919 року повстанці увірвалися до Києва, намагаючись захопити пошту, телеграф, Лук'янівську в'язницю, казарми військової частини...

Навіть наприкінці 20-х – на початку 30-х років ХХ століття, коли окупаційний більшовицький режим почувався в Україні досить впевнено, знищивши десятки, а то й сотні тисяч людей, знаходилися сміливці, які чинили йому спротив. Так, наприклад, на Чернігівщині в ці часи діяли 64 підпільні організації й осередки, 137 повстанських загонів, відбулося 32 селянських повстання.

На Полтавщині, незважаючи на масові арешти, підпільна повстанська діяльність теж не припинялася. Так, у 1929-1932 роках каральні органи тут ліквідували десятки осередків Спілки визволення України, до складу яких входили і повстанці. Загалом у цьому чудовому краю діяли понад 70 загонів, які вступали в сутички з ВНК, загонами, що проводили продрозверстку.

Доповіді командирів загонів Червоної армії, ВНК свідчать не лише про мужність повстанців, а й про їхнє уміння воювати. І це не дивно: командирами багатьох

Повстанці Холодного Яру, 1922 рік

Жертви Київської ГНК

повстанських загонів були професійні військові, зокрема, старшини армії УНР, які не втратили своїх навичок.

У березні 1930 року Станіслав Косіор, звітуючи Йосифу Сталіну, повідомив, що «оперативні групи ОГПУ, застосовували кулемети, а в окремих випадках і гармати, упокорили Україну і взяли ситуацію під всеохопний контроль». Але це був тимчасовий успіх окупантів: уже восени 1930 року, за донесенням Балицького, «в Україні розпочалося формування нових повстанських загонів... з отаманами, сотниками і десятниками». Повстанський рух у тогочасній Україні був настільки сильним, що Сталін у своїй телеграмі від 28 грудня 1932 року, адресованій «товаришам Косіору і Балицькому» наголосив, що «метою петлюрівських повстань є відділення України від СРСР».

Та сили все ж були нерівні. Проти повстанців застосовувалися найбрутальніші, найжорстокіші методи боротьби, які нагадували часи інквізиції.

За приблизними підрахунками, протягом 1921-1932 років на теренах України загинуло близько 100 тисяч безпосередніх учасників збройних повстань. Ось таку ціну заплатив український народ за прагнення бути господарем на своїй землі! Але ці жертви не були даремні: минули десятиліття, й український народ здобув власну державу, а правнуки тих, хто чинив опір російським більшовикам у 20-30-х роках минулого століття, знову стали на захист України вже від нащадків «червоних командирів», чекістів...

Сергій ЗЯТЬЄВ

Б И И
«КОЛОРАДА!»

***Прощай, немытая Россия,
Страна рабов, страна господ,
И вы, мундиры голубые,
И ты, им преданный народ!***

Ці сповнені страждання слова колись сказав великий Лермонтов, нещодавно ж їхній зміст відчув на собі художник із Пермі Антон Мирзін. І зовсім не через ненависть до Батьківщини, а навпаки – через істинну любов до неї. Через невимовний душевний біль за її відсталість, нерозвиненість, нецивілізованість, жорстокість і жалюгідну народну відданість свавіллю царів-президентів.

Автор антипутінських плакатів, серед яких «Бей колорада!», «Вали домой, Вова!», «Желаю каждому рабу проснуться в цинковом гробу», він вимушений був тікати до України, бо мав мужність виставити свої роботи на зібранні патріотичних плакатів у київському Центрі сучасного мистецтва «М17». Результат – передбачуваний для імперської країни: численні погрози, переслідування ФСБ і перспектива провести за ґратами 5 років свого життя.

Росію він покинув буквально за день до відкриття проти нього кримінальної справи. Звинувачення – абсолютно абсурдні, побудовані на дикому бажанні російської влади все регулювати, піддавати цензурі, слідкувати за всім, що люди говорять, роблять, пишуть, малюють...

– **Антоне, хто вам погрожував у Росії?**

– Коли такі речі висилають на телефон чи дзвонять, звісно не представляються. Я гадаю, що це не спеціально найняті люди, це звичайні росіяни, яких називають «ватниками». На жаль, виявилось, що «народ і партія – єдині». У цьому плані і вище керівництво країни, і середня ланка, і силові відомства, і пересічні люди – усі вони в єдиному пориві чинили таку «травлю».

– **Які справи проти вас порушили?**

– Одна за 280-ю статтею, частиною другою. Це заклики до екстремізму з використанням телекомунікаційних мереж, тобто Інтернету. Ще хочуть «пришити» статтю 282. Це також повністю політична стаття, до того ж за... реабілітацію нацизму. Де вони її побачили – незрозуміло. Чи в жуках колорадських, чи ще у чомусь. Максимальний термін – 5 років. Але в моєму випадку: тільки-но сів – одразу ж убили б.

Антон Мирзін, окрім іншого, демонструє і героїзм українців, які боронять свою Батьківщину. Він переконаний, що Донецький аеропорт – це символ неприступності України, її твердого характеру, її переконань у власній правоті й історичній справедливості.

– **Тема вашої творчості – боротьба з радянською свідомістю. Є думка: аби радянські пережитки відійшли в минуле, має відбутися зміна поколінь. Для Росії це можливо?**

– Це не стільки зміна поколінь, скільки зміна мислення. Покоління – занадто масштабний показник. Що саме буде в Росії? Свого роду когнітивна революція, тобто революція свідомості. Вона відбувається як в окремій людині, так і в цілому суспільстві якимось лавиноподібним процесом. Для цього потрібно просто почати думати.

– **Тобто це процес знизу?**

– Це те, що народжується всередині людини як суб'єкта буття. Вона має знаходити в собі сили робити так, що вважає за потрібне. Наприклад, я вважаю за потрібне знищити радянську реальність, яка, на жаль, усе ще тягнеться, як хвіст. Вона зовсім не життєздатна, є

серйозним гальмом для розвитку не тільки пострадянського простору, але й усього світу. Росія зараз майже нічого не продукує, хоча займає одну сьому суходолу. Ви уявляєте, яка низька там ефективність праці? Люди існують даремно, абсолютно беззмістовно, і ось цю беззмістовність їм потрібно буде перебороти в особистому плані. Кожному.

– **Як мешканець Росії ви маєте чітку позицію пошуку правди. Натомість багато ваших співвітчизників, здається, не намагаються знайти достовірну інформацію?**

– Можна відвідувати сайти відповідного спрямування, де всі будуть говорити «Крим – наш» тощо. Річ у тому, як людина верифікує цю інформацію. Де сходиться сама реальність? Я вважаю, що – у людині. Після ретельного вивчення, зауважте, різних джерел моя позиція – проукраїнська, тому що в ній я бачу майбутнє, розвиток і потенціал. А в російській дійсності, на жаль, – лише розпад і деградацію.

– **Чи не відчували ви себе в Росії «чужим серед своїх»?**

– Це питання страху. Людина може все розуміти, але вона цього ніколи не скаже через страх, тиск колективу, сім'ї. Це тваринний жах, не людський, жах перед фізичним знищенням, економічною неспроможністю. Людина почне, вибачте, «випендрюватися» – її звільнять з роботи, поб'ють, посадять у тюрму. Я намалював плакати – за їхніми мірками я створив щось жахливе.

– **Ви Путіна зображаєте фейковим царем і маріонеткою...**

– Біда багатьох, зокрема й російської опозиції, що Путіна демонізують як другого Гітлера. Це

неправильно. Так вони дають йому карт-бланш. Його виставляють диктатором, а насправді він – просто дурень. Це людина, скажімо відверто, в якої поїхав дах. Це те, чим закінчує будь-який спецслужбіст. Є гарний епізод з фільму «Жесть». Там оперативний співробітник займається оперативною грою, тобто «розводить» людей на щось, постійно їх обманює. Коли він довго знаходиться в атмосфері брехні, то починає абсолютно нікому не вірити, навіть і самому собі.

Путін – це такий «профдеформований» співробітник КДБ плюс недоцар, з якого зліпили царя. Знаєте, як у пісні: «Я его слепила из того, что было. А потом что было, то и полюбила...» Це настільки сплановано, неправдиво і комічно, але з великою часткою трагедії.

– **Коли в Росії були протести на Болотній площі, одна із російських журналісток сказала, що «тоді не було людей, готових штурмувати Кремль...»**

– Частково це правда. У нас усе дуже орієнтовано на лідера. Якщо лідер неготовий – ніхто неготовий. У вас якось не так. У вас лідери були, але в цілому і народ був готовий. Вони самі все знали і по максимуму зробили, попри жертви. А тут дивляться на цього героя новоспеченого і чекають, коли він скаже: «Вперед!» Не було сказано цього «вперед», а далі самі знаєте, що було: засудження і «злив» протесту.

Так виходить, що функція опозиції в Росії – це злив протесту, недопущення його переходу із соціального у політичний. На жаль, Майдан у Росії неможливий через великий масштаб. У Росії 2,5 мільйони правоохоронців і солдатів, це величезна армія. Хто проти неї? Ці вояки, покликані стримувати народний протест, добре озброєні й оснащені. Силовий варіант відпадає. Можливий варіант – це домовленості у владі щодо «зливу»

тих силовиків, які неспроможні домовлятися, і запуск процесу дефедералізації. Це не розпад на велику кількість «республік», де владу візьмуть бандити і робитимуть усюди кордони, через які треба буде їхати і платити, а федералізація з можливістю виходу. Рішення про вихід зі складу приймає народ, який живе на цій території. Жодних проблем: проголосували і вийшли, так само як проголосували і увійшли. Це все мають вирішувати люди. Захотіли мешканці Калінінградської області стати Кенігсберзькою республікою – будь ласка. Тільки ніхто нікого не має тягнути на мотузці.

– **Межа доволі тонка, адже така сама позиція Росії щодо Криму: проголосували і від'єдналися...**

– Ні, тут є різниця. Коли йдеться про самовизначення нації в імперії, що розпадається, – це одне. А коли від суверенної держави, якою є Україна, відколюють шматок і називають це «вільним волевиявленням народу», приховуючи шалений тиск пропаганди, вимірюваний роками, й активну допомогу провокаторів із сусідньої країни, – це зовсім інше. Дерібаними імперією зла, яка нікому не потрібна, можна, а забирати землі у суверенної держави – ні.

– **Ви називаєте сучасну Росію «імперією зла»?**

– Звичайно, вона ніколи не переставала нею бути. Російська імперія, Радянський Союз, сучасна Росія – це імперія зла, яка має з ганьбою піти в історію і не повертатись. Її нав'язують до такої міри, що вона самовідтворюється і продовжує поглинати нових жертв – як зсередини, так і ззовні. Це як хворий організм, як ракова пухлина.

– **Де тоді ця межа терпіння? Я очікувала значного посилення санкцій проти Росії і допомоги Україні після падіння літака Мі-17.**

– Пригадайте 2008 рік. Тоді був збитий «Боїнг» із Пермі. Я сам тоді проводив розслідування і дійшов висновку, що він був знищений свідомо через присутність на борту важливої особи – генерала Трошева. Можливо, у ті роки також виникло питання про зміну влади, але воно було кулуарне, десь у верхах вирішили прибрати ключового персонажа. Таким же чином «прибрали» генерала Лебеда, який відіграв величезну роль у домовленостях у Чечні. Він також загинув у «дивній» автокатастрофі. Далі був польський літак. Та навіть тоді світ на все заплющив очі, хоча було очевидно, чий це рук справа і кому це вигідно. А літак, збитий нещодавно, – взагалі кричущий акт агресії. Можливо, він не був спланований: дурням, сепаратистам дали по-

гратися комплексами, вони ж через «природну обдарованість» не розуміють наслідків своїх дій. Це збиття літака – початок кінця імперії Путіна, це відкритий акт агресії проти всього людства. Світ не має права заплющувати на це очі.

Ніхто серйозно Росії по руках не давав і не дає, окрім теперішніх санкцій. Захід – прагматичний, він розуміє, що силовим шляхом її не взяти, це теж факт. Ані звичайними операціями, ані ядерною зброєю, якої, до речі, в Росії майже немає. Ядерні заряди існують лише 10 років, потім їх треба переробляти. Можливо, в Росії є лише тактичні заряди, які б'ють на кілька сотень кілометрів, а стратегічних сил уже немає. Це дозволяє тиснути санкціями, на які Росія не знає, як відповісти.

– **Які ваші прогнози? Коли під дією цих та інших факторів настане кінець авторитарній системі влади в Росії?**

– Влада в Росії лише на вигляд є монолітом. Насправді там дуже багато кланів. Основні – економічний і силовий. Перший має зв'язок із зовнішнім світом, другий займається внутрішніми питаннями. Через тиск на силовий клан і комунікацію з ним усе і буде вирішуватись. В їхніх інтересах – протягнути Навального, Ходорковського тощо. Для мене ці люди відрізняються від Путіна хіба тим, що на їхніх руках не так багато крові. Імперські «замашки» Навального вже були продемонстровані, коли він на одному з ефірів сказав, що ми (українці та росіяни – прим. авт.) – один народ. Це викликало гнівні коментарі українських журналістів. І справедливо. Він підтримав свого часу війну у Грузії. Зараз йому світить десять років. Я, звичайно, за те, щоб його негайно відпустили, але він особисто мені не подобається. Ходорковський – теж дуже сумнівна постать.

– **Коли плануєте повернутися в Росію?**

– Тільки на танку (сміється – Прим. авт.). Жартую, звісно, але лише тоді, коли будуть скасовані всі політичні статті і режим повалено, бо повертатися в лапи «томатної гебні» я не маю аніякого бажання.

Ірина ВІВЧАР,
кореспондент радіо «Свобода»

ПАН ТОВА

Потужна російська пропаганда і незнання власної історії – ось дві з багатьох передумов того, що нині ми називаємо анексією Криму. Спробую пояснити це на випадку, який трапився незадовго до появи на півострові «зелених чоловічків». Приклад хоч і досить простий, проте багато пояснює.

Обидва слова – і «товариш», і «пан» – визначаються теорією української філології як звертання. Це одна з найдавніших риторичних фігур. Українська літературна мова має давню історію вживання звертання.

У Київській Русі, наприклад, поширеними були звертання: княже, дружино тощо. За часів Запорозької Січі окликались так, як це прийнято в родині: батьку (гетьмане, отамане), діти мої, браття, братці... На той час це зумовлювалося гуртовими порядками в козацькому війську, які перед-

бачали рівність усіх козаків між собою, а взаємини старших і молодших мали родинний характер. Приміром: «Здоров будь, батьку-отамане!» або «Здорові, братики!»

Окрім згаданих звертань, козаки називали себе також товаришами, а Запорозьке військо – товариством. Ось цитата із повісті «Козацька помста» видатного українського письменника та громадського діяча, автора багатьох історичних романів і повістей, серед яких значне місце займають пригодницькі твори про козаків, Андрія Чайковського (1857-1935 роки): «Кошовий зняв шапку, поклонився на всі сторони і промовив так: «Славне січове товариство, панове отамання і всі козаки-товариші. Ми вволили вашу волю, бо таке наше право, і на бажання товариства скликали ве-

лику козацьку раду».

Як бачимо, поруч зі звертаннями «товариш», «товариство» є і слово «панове». Кожне з них має своє значення, а отже, й історію вживання.

Походження і значення слова «пан» різні літературні джерела подають по-різному. Так, у феодальних Великому князівстві Литовському, Польщі, Угорщині та Чехії паном вважався представник привілейованої вищої аристократії. На українських землях до 1917 року панами називали багатих людей, здебільшого поміщиків-землевласників і тих, хто належав до забезпечених верств міського населення, інтелігенції.

Сьогодні слово «пан», як свідчить мовна практика, використовується для шанобливого звернення до звичайного простого чоловіка на території України, Польщі, Білорусі й інших країн. Як правило, звертання вставляється перед прізвищем або іменем співрозмовника: «Пане Шевченко», «Пане Іван» чи вживається самотійно, якщо ім'я, прізвище незнайомця невідомі: «Котра година, пане?»

У грецькій міфології Пан – це бог лісів і отар, покровитель мисливства і рибальства, пізніше (з II ст. до н.е.) – покровитель усієї природи. Зображувався напівлюдиною-напівцапом. Коли хтось порушував його відпочинок, Пан гнівався і наганяв на людей жах. Звідси слова «паніка», «панічний» (страх) тощо.

Якось під час відпочинку у Феодосії їхав у місцевій маршрутці та почув розмову двох українських військовослужбовців-контрактників. Вони обговорювали звертання «пан», яке разом зі звертанням «товариш» на той час було передбачене військовими статутами Збройних Сил України. Дослівно переповідали діалог молодих людей не буду, але в результаті обидва військовики дійшли висновку, що звертання «пан» не просто не личить людині у військовій формі, а навіть ображає її честь і гідність. Пасажири лише посміхалися та схвально кивали головами, ніби підтримуючи принципову позицію силовиків. Але й справді: чи є настільки образливим звертання «пан»? Спробуємо з'ясувати.

РИШУ НЕ ДРУГ?

Виходить, слово «пан» багатозначне, та про це – пізніше, а тепер повернемося до слова «товариш».

Це також давнє українське звертання, яке вживалося і шанувалося на Запорозькій Січі. У XIX столітті воно було запроваджене як форма звертання у робітниче-пролетарському середовищі. Слово зберегло своє первинне значення. Товариш – це людина, яка спільно з ким-небудь виконує певну справу (від слова «товар»), бере участь у якихось діях, людина, пов'язана з ким-небудь дружбою.

Саме з настанням пролетарської епохи слово «товариш» стало універсальним і загальноновживаним, а звертання «пан» – мало не переслідувалось, оскільки тогочасна ідеологія причепила до нього буржуазно-націоналістичний ярлик. Звернутися до будь-кого зі словом «пан» ніхто не наважувався, адже ризикував потрапити за ґрати або стати «ворогом народу». Загалом радянська доба привнесла багато цікавого як у спілкування між людьми, так і в їхні манери та звички. Достатньо переглянути кілька тогочасних кінострічок і стане зрозуміло, про що йдеться.

Візьмемо для прикладу слово «мадам», яке в усьому цивілізованому світі вважається виявом поваги. У СРСР ним зневажливо називали жінку, коли сумнівалися в її морально-етичних якостях. Таке заміщення понять у вживанні слів-звертань, особливо іншомовних, створило своєрідний розмовний стиль, щось на

кшталт: «Эй, юноша в очках!» або «Эй, женщина в тёмной шляпе!» тощо. Часом до незнайомих зверталися взагалі безадресно, тобто ставили запитання або висловлювали думку у простір з надією, що хтось відгукнеться і втягнеться в розмову.

З настанням пролетарської епохи слово «товариш» стало універсальним і загальноновживаним, а звертання «пан» – навпаки: мало не переслідувалось, оскільки тогочасна ідеологія причепила до нього буржуазно-націоналістичний ярлик.

Лише на початку 90-х років звертання «пан», «пані», «панове» стали повертатися в українську мову.

Щоправда, деякі громадяни і досі відчувають дискомфорт при вживанні цих слів. Причина проста: за радянських часів слова, які з давніх-давен регулювали взаємини між співрозмовниками, з української мови всіляко витісняли. У словниках того часу звертання

«пан» тлумачилося, як застаріле або як ввічлива форма звертання до офіційного представника чи громадянина іноземної держави.

Насправді ж це звертання, як дослідили філологи й історики, вживалося в українській мові понад сім століть і, на думку науковців, було праслов'янським запозиченням з іранської мови, яке мало первинне значення «охоронець, захисник».

Як бачимо, і «пан», і «товариш» мають свою давню історію вживання. Щоправда, слову «пан» через його багатозначність і досі часом «дістається на горіхи». Власне, на цьому можна було б поставити крапку, залишивши на вибір читача, як саме він хоче звертатися до свого ближнього. Відомий український мовознавець і фахівець з етикету та культури спілкування, кандидат філологічних наук Ярослав Радевич-Винницький зазначив з цього приводу: «Люди не люблять, коли їх називають не так, як вони самі себе називали б». Але хочеться додати, що всі суперечки навколо цього та інших таких питань – здебільшого результат незнання власної історії.

Звернутися до будь-кого зі словом «пан» ніхто не наважувався, адже ризикував потрапити за ґрати або стати «ворогом народу».

Сергій БАСАРАБ

БРОНЗА,

ЯКУ ПОЦУПИЛА БУРЯ

47-й чемпіонат світу серед військовослужбовців з вітрильного спорту проводився у Катарі. До столиці цієї держави міста Дохи з'їхалися спортсмени із 17 країн світу. Україну представляли 2 екіпажі: чоловічий і жіночий. Екіпаж чоловіків у складі майстрів спорту працівників Збройних Сил України Павла Мацусьва та Бориса Швеця здобув срібні медалі, а жіноча пара у складі майстрів спорту працівників Збройних Сил України Анастасії Красько та Ганни Кисельової посіла четверте місце.

РОСІЙСЬКИЙ РЕКОРД ПРОТРИМАВСЯ НЕДОВГО.

Чемпіон Європи та світу-2014 з академічної греблі працівник Збройних Сил України Іван ДОВГОДЬКО:

«Рік, що минув, для нашої команди був надзвичайно вдалим. Ми порадували вболівальників високими результатами на багатьох змаганнях світового рівня. А на чемпіонаті світу в Амстердамі не тільки вибороли «золото», а ще й встановили світовий рекорд! Російський рекорд 2012 року за спортивними мірками протримався недовго. Під час нагородження наша четвірка на п'єдесталі пошани дружно виконала гімн України.

Після серпневого чемпіонату світу ми розпочали підготовку до Олімпіади-2016. Дуже хочеться порадувати українців нашими перемогами. Ми з хлопцями виступаємо за спортивний клуб Збройних Сил України, тому, звісно, попри на щільний графік тренувань, намагаємося слідувати за подіями в зоні АТО. Розуміємо, як непросто нашим військовим на передовій. Тому, як можемо, підтримуємо їх. Відсилаємо SMS для армії».

Катання на човнах, піна на хвилях, вітер і сонце... Все це здається дуже романтичним. Але якщо замінити слово «катання» на «гонки», то все виявляється, дуже екстремальним. У тому і полягає вітрильний спорт, що виборювати першість доводиться в суперників, серед яких не тільки люди, а й природна стихія.

У Катарі військові боролися за медалі на яхтах олімпійського «470» класу. Змагання проводилися в акваторії Перської затоки. Було досить незвично бачити вітрильники на тлі місцевих хмарочосів. Температура повітря сягала плюс 25-27°, води – 21-23.

ГРОШИМА НЕ МОЖНА ВИМІРЮВАТИ
ЛЮБОВ ДО ВІТЧИЗНИ

Чемпіон світу зі спортивної гімнастики працівник Збройних Сил України, спортсмен-інструктор Олег ВЕРНЯЄВ:

«Минулий рік був для мене надзвичайно важливим. Приємно, що й українські вболівальники, і Національний олімпійський комітет країни високо оцінили мої досягнення на міжнародній арені. У жовтні і листопаді 2014 року мене визнали кращим спортсменом України, а мого наставника Геннадія Сартінського – кращим тренером місяця. Таке визнання ми отримали вже вчетверте – до цього були нагороди в листопаді 2012-го і у травні 2014-го.

Усі свої перемоги я присвячую Україні, тим людям, які не тільки за мене вболівають, а й героїчно захищають суверенітет Вітчизни в зоні АТО. Ми всі робимо одну справу – відстоюємо історичну правду, адже ми – єдина країна! Наш девіз – «Україно, вперед!» Тому в наших подальших планах – не тільки чергові золоті медалі на чемпіонаті Європи-2015, Універсіаді, а й олімпійське «золото» в Ріо-де-Жанейро!

Я віддав гімнастиці тринадцять років. Це моє життя! Зізнаюся, мені неодноразово пропонували виступати під прапорами інших країн, і навіть спокушали мільйонними доларовими гонорарами. Насправді ж у рідній Україні мене тримає не зарплата, яка, звісно, набагато менша. Грошима не можна вимірювати любов до Вітчизни. Мій тренер Геннадій Сартінський, який за ці роки став для мене другим батьком, – справжній патріот, взірць у всьому. Його принципова позиція – не зраджувати рідній землі».

На травневому чемпіонаті Європи-2014 у Софії Олег став чемпіоном, у жовтні на світовій першості в китайському Наньніні у вправах на брусах теж здобув медаль вищої проби. Це перша золота нагорода, здобута українським гімнастом за останні вісімнадцять років! У листопаді до власної «золотої» скарбнички нагород він додав перемогу на етапі Кубка світу зі спортивної гімнастики в німецькому Штутгарті, а також медаль вищої проби на престижному міжнародному турнірі «Меморіал Хоакіма Блума» в Барселоні.

ДОВІДКА:

Міжнародна рада військового спорту (International Military Sports Council – CISM) заснована 18 лютого 1948 року, її членами є 130 країн. Щорічно під егідою CISM проводяться понад 30 чемпіонатів світу, а також понад 50 континентальних і регіональних турнірів з різних видів спорту серед військово-службовців. Збройні Сили України є повноправним членом цієї організації з 1993 року.

За умовами проведення змагань учасники проводили гонки на човнах, що їм надали організатори. Катарці закупили майже три десятки яхт польського виробництва, кожна з яких коштує в середньому 30 тис. євро. Військові спортсмени мали брати участь у дванадцяти гонках – по три щодня. На дистанцію яхтсмени витрачали в середньому трохи більше години, потім мали невелику 15-хвилинну перерву.

Павло Мацуєв і Борис Швець очікувано посіли друге місце. Адже вони – чемпіони країни 2012 року, призери багатьох міжнародних змагань з вітрильного спорту. «Золото» здобули німці, «бронзу» – представник Польщі. А от дівчата змусили похвилюватися.

В останній день змагань ніщо не віщувало нештатних ситуацій. Зранку на морі стояв

повний штиль. Подейкували, що старту взагалі скасують. Але судді прийняли рішення розпочати перегони. Під час передостанньої, одинадцятої, гонки Анастасія Красько та Ганна Кисельова впритул наблизилися до «бронзової» сходинки п'єдесталу. Дванадцята гонка мала вирішити все. Погода налагодилася, додався вітерець. Але природа піднесла сюрприз – раптом хмарочоси, зведені на узбережжі, зникли з поля зору. Небо затягнула імла, здійнявся шквальный вітер. І практично тієї ж миті на Доху налетіла піщана буря. Яхти учасниць стали невидимими для суддів і човнів супроводу. Але більшість спортсменок продовжили гонку. Українки доклали максимум зусиль, щоб не повернути судно і фінішувати. У підсумку – на табло засвітився загальний третій результат. І

раптом з'ясувалося, що гонка за п'ять хвилин до закінчення була припинена через несприятливі погодні умови! Суддівського прапорця, який сигналізував про це, ніхто зі спортсменок не побачив. Отже, переможців вирішили визначати за результатами одинадцяти гонок. Так наші дівчата втратили «бронзу», яку практично вже тримали в руках. Присутніх вразило й те, що деякі екіпажі побоюлися продовжувати боротьбу в таку

У багатьох мешканців столиці Катару дачні будиночки знаходяться в пустелі. Місцевих тягне до витоків, тому вихідні вони проводять далеко від міста, де на природі, як і в давнину, облаштовують бедуїнські намети. А деякі з них ще й розводять верблюдів. До речі, говорять, що ці породисті тварини, які перемагають у верблюжих перегонях, коштують до мільйона доларів!

Вразило представників української делегації і те, як

бурю і просто «поклали» яхти на воду. Не «фінішували» і деякі із суднівських човнів. Стихія миттєво перекинула кілька суден, тож і рефері повилітали з них у воду.

ДОХА - ІДЕАЛЬНЕ МІСТО ДЛЯ ЗМАГАНЬ

У 2022 році Катар прийматиме чемпіонат світу з футболу. До нього тут уже зараз активно готуються, будується безліч спортивних споруд. У планах – і відкриття метро. Щоправда, незрозуміло, хто ним буде користуватися, адже в кожній родині катарців по декілька авто. Здебільшого це потужні джипи-позашляховики. Тому й не дивно, що на всю Доху лише нещодавно запустили перший автобусний маршрут. Напевно, і метро, й автобуси будуть призначені лише для туристів.

розвивалася країна завдяки розробці нафтових родовищ. Один із представників приймаючої сторони розповів, що кілька десятиків років тому його дід пірнав за перлами і завдяки цьому утримував родину. Зараз таким уже ніхто не займається, хоча й проводяться регіональні змагання із цього виду спорту.

Природа подарувала багатство і пересічним громадянам. Приміром, один із хлопців, з яким спілкувалися українці, проходить службу рядовим в армії Катару. Його зарплата дозволяє придбати й утримувати житло, кілька авто для родини, у вільний час навідуватися на власну верблюжю ферму, яку доглядають наймані працівники. А ще влітку під час 50-градусної спеки він може відпочивати в «прохолодній» Європі.

Підготував Юрій КУЗНЕЦОВ

КРИМ - НАША ТЕРИТОРІЯ, А Я - УКРАЇНЕЦЬ!

Бронзовий призер чемпіонату світу-2014 з греко-римської боротьби працівник Збройних Сил України Жан БЕЛЕНЮК:

«Я – українець, народився і виріс тут, тож завжди захищатиму прапор своєї країни. Коли

мої колеги-спортсмени вирішили підтримати рідну армію, я відразу відгукнувся на цю пропозицію. Раніше я відправляв SMS на підтримку нашого війська. Потім із хлопцями зі збірної вирішили придбати казначейські облігації «Військові». Мені було приємно, що до цієї акції долучилися і численні представники спортивної еліти України, серед яких головний тренер «Динамо» Сергій Ребров, тенісист Олександр Долгополов, біатлоністка Юлія Джима, фехтувальниця Ольга Харлан, важкоатлет Олексій Торохтій. Загалом понад 50 спортсменів! А приємнішим було те, що найбільше облігацій придбала саме наша борцівська команда. Важливо, щоб українські військові відчували не тільки нашу моральну, а й матеріальну підтримку, щоб розуміли: усі за них переживають і сподіваються на мир.

До Революції гідності я не вважав себе політично підкутим. Але події на Майдані і підступна анексія Криму мене не залишили байдужим спостерігачем. До цього я постійно їздив до Криму тренуватися. Там знаходилися наша база, море, в якому ми любили плавати. З Кримом у мене пов'язано дуже багато спогадів – і спортивних, і особистих. Я завжди вважав його українським і вважаю до цього часу. І ось коли це все в нас забирають, стає образливо. Я виходжу не з якихось політичних переконань, а просто з того, що Крим – наша територія. У мене така позиція й іншої бути не може, тому що я – українець».

Чемпіонка Європи, бронзова призерка чемпіонату світу зі стрибків у воду Юлія ПРОКОПЧУК:

«На Новий рік усі люди загадують бажання, і дай, Боже, щоб вони збулися. Від 2015-го чекаю лише миру. Я думаю, усі люди хочуть миру, а ті, хто залишив рідні оселі через російську агресію, мріють повернутися додому. Це найголовніше. Такого бажання, аби повернутися додому, бажання, щоб нарешті настав мир, у нашій країні давно не було!»

НАГОРОДИ

Орден Підв'язки,
23 квітня 1348 року
заснував англійський
король Едуард III.

Мало до кого не долітав вислів «Нагорода знайшла свого героя». І щоразу, коли чуєш ці слова, хвиля теплих емоцій огортає душу — героя помітили, його досягнення чи подвиг відзначили. У серії із 12 статей на шпальтах «Війська України» ми розповімо про нагороди України та кращі нагородні системи світу, проаналізуємо марні спроби деяких країн позбавитися нагород, повідаємо історію створення й існування легендарних орденів і медалей, а насамкінець спробуємо сформулювати принципи «ідеальної нагородної системи» для нашої держави. Адже нагорода має бути так само гідна героя, як і герой нагороди.

Система нагород існувала вже в античному світі. Завершеного вигляду вона набула в Стародавньому Римі і складалася з колективних та індивідуальних відзнак. Прообразом сучасних орденів (а точніше – знаків орденів) були не фалери Греції та Риму, а знаки приналежності до середньовічних духовно-лицарських орденів. Ці організації виникли в XI-XIII ст. в епоху хрестових походів.

У XIV ст. у багатьох країнах Європи почали утворюватися суто світські ордени. Їх зазвичай засновували монархи. Знаки світських орденів мали різноманітні форми, що відрізняло їх від духовних. Вважається, що перший з них, орден Підв'язки, 23 квітня 1348 року заснував англійський король Едуард III.

Але, без усякого сумніву, найвідомішим у світі є французький орден Почесного легіону. Його ідеологом і творцем був Наполеон I. Започаткований 11 липня 1804-го цей перший в історії «демократичний» орден був таким престижним, що скасувати його не ризикнув навіть Людовик XVIII,

який люто ненавидів імператора, він лише прибрав з аверсу профіль Бонапарта.

До XVIII ст. у більшості країн Західної Європи утворилися власні орденські системи. Знаки орденів виготовляли зі срібла й золота, прикрашаючи коштовним камінням. Усі вони вважалися знаками монаршої милості й нерідко називали на честь монарха-засновника.

Перше відоме масове вручення нагород, яке відбулося за наказом тодішньої правительки Англії Єлизавети I, відбулося з нагоди розгрому іспанської «Непереможної армади» 1588 року. Тоді випустили медаль з портретом королеви на аверсі та тріумфальною аркою серед хвиль з девізом на латині «Спокійна серед бурхливих хвиль» – на реверсі. Медаллю нагороджували виключно офіцерів, які проявили себе під час військової кампанії.

У роки правління наступників Єлизавети також випускали пам'ятні медалі. Іноді їх використовували як заохочення. Однак справжня нагородна медаль для рядових з'явилася 1650

ДЛЯ ГЕРОЇВ

року під час громадянської війни в Англії. Відзнаку, на аверсі якої зображений портрет Олівера Кромвеля, а на реверсі – засідання парламенту, випустили на честь перемоги республіканської армії над роялістами у битві біля Данбару. Лорд-протектор особисто виготовив ескізи та розпорядився нагородити її золотим варіантом офіцерів, а срібним і бронзовим – солдатів. Це, мабуть, було перше з часів Римської імперії заохочення відзнакою простих учасників війни.

Нагородні медалі входили в моду по всій Європі.

У XIX ст. виник ще один різновид відзнак – хрести: Залізний хрест у Пруссії, Гарматний хрест в Австрії, Хрест Вікторії у Великобританії... Нагадуючи зовнішнім виглядом орденські знаки, хрести все-таки мали статус медалей, бо були засновані не орденськими організаціями і призначалися для заохочення як генералів та офіцерів, так і простих солдатів.

Перше масове відзначення здійснив король Пруссії Фрідріх Вільгельм III після легендарного бою під Кульмом (нині м. Хлумець, Чехія). Прості чорні хрести зі сріблястою облямівкою, без написів і зображень, розміром 40x40 мм були єдиною нагородою для всіх чинів гвардії, які брали участь у битві 17 серпня 1813-го. Однак солдати й офіцери армійських частин, які також були учасниками бою, хрестів не отримали.

На початку травня 1815 року ці відзнаки доставили в м. Мемель (нині м. Клайпеда, Литва), де вони пролежали майже рік. Вручення нагород відбулося лише на параді 25 квітня 1816-го. Це перший в історії відомий випадок несвоєчасного нагородження. Неврученими залишилися 1054 хрести, власники яких або померли, або були переведені в армійські полки.

Під час Першої світової війни хрести з'явилися майже в усіх країнах, що брали участь у бойових діях, і поряд з медалями стали масовою військовою нагородою. Використовували їх й у війську Українських січових стрільців.

Формуючи незалежну Українську державу після розвалу Російської імперії, діячі УНР теж почали створювати свою систему державних нагород. «Залізний хрест за похід і бої», заснований Симоном Петлюрою 19 жовтня 1920 року, можна вважати першою нагородою України.

Традиція масових нагороджень медалями та хрестами продовжилась і в роки Другої світової війни. Різновидом нагородного хреста в деяких країнах (Великобританія, Греція, Нідерланди, США) стали зірки простої форми, які не мають ніякого відношення до зірок орденів і по суті є медалями.

Під впливом європейців власні ордені й нагородні системи створили також країни Азії, Америки, Африки й Океанії. Вони дуже різноманітні (як за якістю, так і за кількістю нагород), але практично всі, як і українська, мають три гілки: державні нагороди, відомчі заохочувальні відзнаки та нагороди громадських організацій.

Багато століть ордені та медалі є невід'ємними атрибутами кожного суспільства, які відображають його зміни: замість монархічних нагород з'являються республіканські, а замість відзнак колоніальних імперій – нагороди незалежних держав. Змінюється символіка орденів і медалей, але й донині вони залишаються найпопулярнішими відзнаками за мужність у бою, старанність у праці, мудрість в управлінні.

Олександр Сопов,
Заслужений працівник
промисловості України

Французький орден
Почесного легіону
започаткований
Наполеоном I
11 липня 1804 року

«Залізний хрест за похід і бої» заснований
Симоном Петлюрою
19 жовтня 1920 року

*Стримайте ж ваші сльози, які котяться:
ці юнаки поклали свої голови за визволен-
ня Вітчизни, і Вітчизна збереже про них
вдячну пам'ять на віки вічні!*

Михайло Грушевський

**Дев'яносто сім років тому, 29 січня
(за деякими джерелами – 30 січня)
1918 року, кілька сотень київських
студентів зі зброєю в руках і любов'ю
до Батьківщини в серці встали на шляху
російської військової орди**

КРУТИ: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НЕСКОРЕНОСТІ

«Україні армія непотрібна...»

Початок грудня 1917-го. Війська більшовицької Росії вторгаються на терени Української Народної Республіки, окупувавши кілька губерній. У Харкові лєнінські холуї проводять так званий всеукраїнський з'їзд рад і, створивши маріонетковий підконтрольний Москві уряд, встановлюють на Лівобережній Україні радянську владу. Російські війська поступово наближаються до Києва...

Роки проголошення УНР видалися вкрай складними для її становлення. І не лише тому, що Москва відразу почала неоголошену війну проти неї, а й через розбіжність у поглядах на майбутнє України її керівників, неузгодженість їхніх дій і навіть нерозуміння елементарних речей. Наприклад, ролі війська в розбудові держави. Центральна Рада, а вірніше окремі її представники, щиро

вважали, що армія нам непотрібна!

Ще влітку 1917 року чисельність військ, вірних УНР, становила близько 300 тисяч осіб! Та лише за кілька місяців вона скоротилась до 15-18 тисяч. Історики свідчать, що особовий склад проукраїнських військових частин був деморалізований і пригнічений не лише Першою світовою війною, а й діями кєрманічів УНР. А чого дивуватись, коли сам голова уряду УНР Володимир Винниченко стверджував, що «не своєї армії нам, соціал-демократам, треба, а знищення усяких постійних армій. Українського мілітаризму не було і не повинно бути й далі».

За словами доктора історичних наук Володимира Сергійчука, українські соціалісти, особливо Володимир Винниченко, були впевнені, що Росія ніколи не посміє на нас напасти, тому нам досить мати народну міліцію. Українське національне військо, яке створювалося, починаючи з травня 1917 року, під

проводом Симона Петлюри, було фактично розпущене, а сам він був змушений у грудні 1917-го подати у відставку. Словом, наприкінці січня 1918 року в Києві не було українського війська, адже підтримувати Центральну Раду погодився лише полк імені Костя Гордієнка під керівництвом полковника Всеволода Петріва, який прибув до столиці України із Західного фронту.

А ось російські більшовики часу не гаяли: вони, висловлюючись сучасною термінологією, нарощували в Україні свою військову присутність. Їхні агітатори навідувались до решток українського війська, агітуючи за радянську владу, а то й розходитись по домівках. До того ж вони активно працювали і з населенням українських міст і сіл. На жаль, їхні заклики знаходили відгук в душах людей. Ось що писав з цього приводу Володимир Винниченко: «Це була війна під впливом... Наш вплив був менший. У селах сільська біднота явно була більшовицька.

Єдиною активною міліарною нашою силою була інтелігентна молодь..., розуміючи за нами ту саму державність так само, як і ми її розуміли...»

Цей невеличкий екскурс у ті роки показує ситуацію, за якої молодим українським хлопцям, більшість котрих до цього не тримали гвинтівку в руках, довелося встати на захист України.

«Прийшов грізний час для Батьківщини...»

І все ж розуміння необхідності мати добре згуртоване військо прийшло до керівництва УНР: 26 грудня Генеральний секретаріат ухвалило постанову про «створення армії УНР на засадах добровільності й оплати». Та це не лякає більшовиків: 16 січня 1918 року російський нарком Антонов-Овсеєнко призначає командувачем військ, яким належить захопити Київ колишнього підполковника царської армії Михайла Муравйова.

Слова, з якими він звернувся до підлеглих, досить красномовно характеризують цього «воєначальника»: «Товариші, я знаю, що багато хто з вас втомився, проте небагато вам працювати. Наше завдання – взяти Київ, і тоді ви зможете повернутися додому. Багато вам довелося страждати, але вони кров'ю відповідтимуть за ваші страждання. Ми їм покажемо, дайте тільки добратися до Києва. Якщо буде потрібно, не постою ні перед чим: каменя на камені не залишу в Києві. Мешканців не жаліти, вони нас не жаліли, терпіли хазайнування гайдамаків. Ми їх всіх перестріляємо та переріжемо. Ми їм покажемо, нема чого боятися кровопускання. Хто не з нами – той проти нас. Ви, доблесні товариші, ви мені допоможете взяти Київ, а там ви будете нагороджені...»

Зважаючи на розбіжність у діях тодішньої української влади, відсутності єдиного підходу у вирішенні багатьох нагальних проблем, склалася ситуація, коли – за великим рахунком – нікому було захищати столицю України. Тверезо її оцінивши, Центральна Рада звертається до українців із закликом стати на захист рідної землі. На нього відгукуються загони Вільного козацтва, Гайдамацький кіш Слобідської України Симона Петлюри, Галицький

курінь Українських січових стрільців. А ще – студенти Київського університету Святого Володимира й Українського народного університету, які відразу приступають до створення студентського куреня ім. Січових Стрільців. Згодом до їхньої ініціативи приєднуються й учні старших класів 2-ї Української гімназії ім. Кирило-Мефодіївського братства. Запис добровольців, які готові виступити на захист рідної землі, проводиться в будинку Педагогічного музею, де, до речі, засідала і Центральна Рада...

«Прийшов грізний для нашої Батьківщини час. Як чорна гайворонь, обсіла нашу Україну російсько-більшовицька грабіжницька орда, котра майже щодня робила у нас нові захвати, і Україна, одрізана звідусіль, може врешті опинитись у дуже скрутному становищі.

Хай кожен студент-українець пам'ятає, що в цей час злочинно бути байдужим. Сміливо ж, дорогі товариші, довбаймо нашу скелю і йдімо віддати, може, останню послугу тій великій будові, яку ми ж самі будували – Українській державі!», – закликають студенти своїх ровесників.

Після складення списків усі охочі чинити більшовикам спротив, очолювані сотником Андрієм Гончаренком, збираються в Костянтинівському військовому училищі на Печерських пагорбах. Тут протягом кількох днів юнаки, серед яких були й учасники Першої світової війни, проходять посилену військову підготовку. 27 січня на станцію Крути, що в Чернігівській області, прибуває Перша сотня студентського куреня у кількості 120-140 осіб. Назустріч їм з Бахма-

ча виступає український гарнізон юнкерів Першої київської юнацької школи ім. Богдана Хмельницького. Прибуття студентів викликає серед них пожвавлення.

Поразка, вартя перемоги

...Бій розпочинається 29 січня о дев'ятій ранку і триває аж до сьомої вечора. Ворог переважає як у живій силі, так і в озброєнні. Та все ж юнкери, діючи на правому фланзі, успішно відбивають перші атаки. Але...

На тому ж правому фланзі більшовики завдають головний удар, намагаючись обійти українців і оточити їх. Із початком сутінків сотник Гончаренко віддає наказ відійти до ешелону. Його бойовий побратим – сотник Омельченко – дістає важке поранення і помирає просто на полі бою...

Українські втрати під Крутами, за підрахунками сучасників, становили близько 300 осіб, з яких майже 150 були поранені. Тих студентів, які потрапили в полон, більшовики жорстоко катують. З молодих хлопців усіляко знущаються. Так, командир червоноармійців Єгор Попов, дізнавшись про великі втрати свого підрозділу, наказує жорстоко катувати ув'язнених студентів, а потім розстріляти їх.

Комісар 1-го Московського червоногвардійського загону Лапідус свідчив, що єдиного серед полонених офіцера вони відразу ж застрелили. День 31 січня став для ув'язнених фатальним.

«Наступного дня, коли ми від'їздили зі ст. Крути, потяг по дорозі зупинився за наказом Єгорова.

З вагону було виведено всіх затриманих і за 300 кроків від потягу їх розстріляли розривними кулями», – згадував Лапідус.

Перед стратою учень 2-ї Української гімназії – 19-річний уродженець Галичини Григорій Піпський – заспівав гімн «Ще не вмерла Україна», який підхопили й інші полонені.

Багатьох поранених більшовики добивали багнетами. Тіла полеглих і закатованих росіяни протягом кількох днів не дозволяли місцевим селянам ховати.

Незважаючи на втрати, Муравйов був задоволений результатом бою, чомусь вважаючи, що він і його війська завдали поразки особисто

кольдовій могилі на їхню честь насипали символічну могилу і встановили хрест.

Бій під Крутами став символом нескореності молодих українців, їхнього нездоланного прагнення жити у вільній Україні, почуватися господарями на рідній землі.

Петлюрі, якого там і близько не було.

У березні 1918 року, коли до Києва після підписання більшовиками так званої Брестської мирної угоди повернувся уряд Української Народної Республіки, тіла близько 30 загиблих були урочисто перепоховані на Аскольдовій могилі. На хвилину тих подій Павло Тичина склав вірш:

*На Аскольдовій могилі
Поховали їх –
Тридцять мучнів-українців,
Славних, молодих...
На Аскольдовій могилі
Український цвіт...*

«Стримайте ж ваші сльози, які котяться: ці юнаки поклали свої голови за визволення Вітчизни, і Вітчизна збереже про них вдячну пам'ять на віки вічні», – сказав під час цього ритуалу Президент УНР Михайло Грушевський, сам ледь їх стримуючи...

Після встановлення остаточного панування комуністичного режиму про героїв Крут наказали забути: вони вважалися зрадниками українського народу і буржуазними націоналістами. За спроби відновити історичну правду можна було потрапити на Колиму або ж у психлікарню. Та з проголошенням Україною незалежності про героїв-патріотів почали згадувати. І з кожним днем дедалі частіше. А згодом на Ас-

Тут, на Печерських пагорбах, ось уже кілька десятиліть збираються представники влади, політичних партій і громадських об'єднань, щоб вшанувати пам'ять молодих українців, які не пошкодували життя заради України, ставши грудьми на її захист.

У 2006 році Меморіал пам'яті героїв Крут з'явився і на залізничній станції Крути.

Історія повторюється

Майже століття відділяє нас від подій під Крутами – однієї з багатьох героїчних і водночас трагічних сторінок нашої історії. Проте вони й досі залишаються для нас актуальними. Адже переконливо демонструють, до яких трагічних наслідків може призвести розбіжність у поглядах державних мужів на безпеку країни, їхня недооцінка зовнішніх загроз. Ситуація, що склалася після проголошення Української Народної Республіки, повторилася, на превеликий жаль, і в 90-ті роки, коли Україна проголосила незалежність. Тоді від армії ніхто не відмовлявся, але, якщо зважати на конкретні дії влади, про неї ніхто і не піклувався: ставка робилася на якісь дипломатичні кроки. А все, мабуть, тому, що ті, хто впродовж десятиліть знаходився на політичному Олімпі, були пога-

но обізнані з новітньою історією України, не були справжніми патріотами своєї держави, а іноді й відкрито зраджували її.

Коли б керівники УНР відразу після її проголошення приділили українському війську більше уваги, то події, напевно, розгорнулися б за іншим сценарієм: знаючи про наявність добре згуртованої, належно озброєної сили, «товариш» Ленін навряд чи ризикнув би наслати на нас орди Антонова-Овсєєнка та Муравйова.

Ми не зважали і на дії Росії в українському інформаційному просторі: усілякі кисельови роками почувалися в ньому такими собі пропагандистськими кілерами, мішенями яких були наші душі, наші серця. Щодня протягом кількох десятиліть вони витравлювали з нас усе українське, рідне, нав'язуючи міфи про так званий «руський мир». Чим не більшовицькі агітатори?

І тоді, у 1918-му, і сьогодні, у 2015-му, за злочинну недалекоглядність, а то й зрадництво національних інтересів одних розплачувалися і розплачуються пересічні українці, кладучи на вівтар перемоги свої молоді життя, жертвуючи ними заради України.

Бій під Крутами, на думку істориків і військових експертів, вирішальної ролі не відіграв, але став символом нескореності молодих українців, їхнього нездоланного прагнення жити у вільній Україні, почуватися господарями на рідній землі.

Гімн України, який колись заспівав юний галичанин Григорій Піпський, сьогодні підхопили бійці, які захищають українську незалежність на Сході держави. І пісня ця могутнє й котиться, як крилата звістка кращого Завтра...

Сергій ЗЯТЬЄВ

ПРИДБАЙ

КАЗНАЧЕЙСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ

ЗРОБИ
СВІЙ ВНЕСОК

У БОЄЗДАТНІСТЬ
КРАЇНИ

ПІДТРИМАЙ СВОЮ
АРМІЮ СЬОГОДНІ,
АБИ ЗАВТРА
НЕ ГОДУВАТИ ЧУЖУ!

ОЩАДБАНК
ЗАВЖДИ ПОРУЧ

Більше інформації та адреси відділень Ощадбанку,
де можна придбати казначейські зобов'язання «Військові»,
Ви зможете знайти на сайті Міністерства фінансів
WWW.MINFIN.GOV.UA,
сайті АТ «Ощадбанк» WWW.OSCHADNYBANK.COM

Контакт-центр Ощадбанку

0-800-210-800

0-44-363-01-33

(дзвінки зі стаціонарних та мобільних телефонів по території України безкоштовні),

(вартість дзвінків згідно з тарифами операторів)

Читати — щоб знати,
знати — щоб перемагати

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81, 04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59

mail: viysko2012@ukr.net
www.viysko.com.ua

